

Hovedplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2009 – 2012

HØRINGSUTKAST

04.08.09

Innhold

1 Innledning	3
1.1 Bakgrunn og prosess	3
1.2 Definisjoner	4
2 Føringer for arbeidet	6
2.1 Statlige føringer	6
2.2 Lokale føringer	7
2.3 Idrettens målsettinger	9
3 Sentrale utviklingstrekk	10
3.1 Fysisk aktivitet	10
3.2 Idrett	12
3.3 Friluftsliv	14
4 utfordringer	16
5 Visjon, mål og strategier	17
5.1 Mål og strategier – fysisk aktivitet og idrett	17
5.2 Mål og strategier - friluftsliv	20
Vedlegg	23

1 Innledning

1.1 Bakgrunn og prosess

Hovedplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2009 – 2012 skal være kommunens styringsredskap for å nå vedtatte mål innenfor nevnte områder. Planen skal primært omhandle perioden 2009 - 2012, men skal også gi føringer fram mot 2020. Hovedplanen erstatter Kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2004 – 2008.

Rammene for arbeidet med Hovedplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2009 – 2012 ble lagt av bystyrekomite for byutvikling og kultur i møte 04.03.08 (sak 0016/08). Her ble notat datert 25.02.08 om planprosess frem mot endelig bystyresak behandlet. I notatet heter det bl.a. at *”Hensikten med hovedplanen for idrett og fysisk aktivitet er med utgangspunkt i kommuneplanen å fastsette mål og strategier for å legge til rette for at befolkningen blir mer fysisk aktiv.”* Videre at *”Gjeldende plan har i hovedsak vært en anleggsplan, men denne rulleringen vil fokusere på tilrettelegging for fysisk aktivitet i et bredere helseperspektiv. Planen vil drøfte hvordan kommunen kan bidra til idrettslagenes arbeid med å inkludere ulike befolkningsgrupper i sin virksomhet.”*

Bystyrekomite for byutvikling og kultur har i møter 03.03.09 og 12.05.09 drøftet hovedutfordringer, mål og strategier for hovedplanen . Det skjer mye positivt innen organisert idrett, organisert friluftsliv samt uorganisert aktivitet og friluftsliv i Drammen. Delvis skjer dette som et resultat av tiltak og tilrettelegging fra Drammen kommunes side. Planen legger ikke opp til noe bred omtale av disse aktivitetene, men planen legger opp til å videreføre kommunens engasjement. Planen omhandler ikke mål og strategier for toppidrett.

Planen fokuserer i stedet på hva som må til for å møte de særtrekk ved samfunnsutviklingen som er relevante for dette planarbeidet.

Følgende to hovedutfordringer fremstår som sentrale:

- Hvordan øke aktiviteten hos de inaktive?
- Hvilket friluftsliv skal kommunen legge til rette for?

Følgende to mål med tilhørende strategier er definert som svar på hovedutfordringene:

- I Drammen skal det finnes et mangfold av aktiviteter og anlegg
- Drammen skal ha et mangfoldig, miljøvennlig og helsefremmende friluftsliv

Det er grunn til å fremheve særlig tre forhold som kvalitativt nye i forhold til den forrige idretts- og friluftslivplanen, og som gir bedre premisser for videre anleggs- og tiltaksutvikling:

- Til nå har den økonomiske samhandling med idretten i stor grad gått ut på at foreningene mottar støtte som de disponerer fritt til sin aktivitet. ”Hovedplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2009 – 2012” innfører begrepet ”målrettet økonomisk satsing” som innebærer et nytt samhandlingsmønster hvor kommunen definerer mål og arbeidsoppgaver og betaler idretten eller andre aktører for å gjennomføre disse. Dette vil være arbeidsoppgaver som går utover de frivilliges kjerneoppgaver. Et slikt økonomisk virkemiddel foreslås å komme i tillegg til eksisterende støtteordninger.
- Folkehelse, inkludering og mangfold samt lavterskel har vært rammesettende for planarbeidet, og er førende for planens mål og strategier.
- Tydeligere mål og strategier i forhold til definerte utfordringer for planen.

Planarbeidet har vært prosjektorganisert. Som en del av prosjektet har det vært arbeidsgrupper med ekstern deltakelse. Arbeidsgruppene har gitt innspill i forhold til de temaer som skal behandles i hovedplanen. Det har videre vært en referansegruppe med deltakelse fra Drammen Idrettsråd, Buskerud Idrettskrets, Drammens og Oplands Turistforening (DOT), Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO), Drammen kommunale foreldreutvalg, Rådet for funksjonshemmede og Buskerud Fylkeskommune. Det er avholdt fire møter i referansegruppen.

Planen har tre vedlegg. Vedlegg 1 er en resultatvurdering av Kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2004-2008. Ved rullering av plan er kommunen forpliktet av Staten til å foreta en slik resultatvurdering. Vedlegg 2 er en idèbank og er et grunnlag for videre arbeid med konkrete prosjekter, arrangementer, kartlegginger og planarbeid i tråd med føringene i hovedplanen. Vedlegg 3 er hovedplanens anleggsplan for 2009- 2012. Anleggsplanen er utgangspunktet for anleggsutvikling i kommunen og grunnlaget for søknader om spillemidler.

1.2 Definisjoner

I arbeidet med planen har vi valgt følgende definisjoner for en del sentrale begrep.

Fysisk aktivitet

Med fysisk aktivitet forstås:

- aktivitet i form av trening eller mosjon organisert i og utenfor lag tilsluttet idrettsforbundet
- egenorganiserte trenings- og mosjonsaktiviteter, herunder friluftsliv og aktiviteter preget av lek.

Idrett

Med idrett forstås aktivitet i form av trening, eller konkurranser i den organiserte idretten.

Friluftsliv

”Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse.” (St.meld. nr. 39 (2000-2001) Friluftsliv – ein veg til høgare livskvalitet). For Drammens vedkommende innebærer dette også friluftaktivitet i bykjernen og sentrumsnære områder.

Ordinære idrettsanlegg

Ordinære idrettsanlegg er i hovedsak nært knyttet til konkurranse- og treningsvirksomhet for den organiserte idretten. De tekniske krav til mål og utforming av anleggene tar utgangspunkt i konkurransereglene til det enkelte særforbund.

Nærmiljøanlegg

Nærmiljøanlegg er anlegg eller områder tilrettelagt for egenorganisert fysisk aktivitet. Anleggene er i hovedsak beliggende i tilknytning til bo- og eller oppholdsområder. Områdene eller anleggene er fritt og allment tilgjengelige for egenorganisert fysisk aktivitet, primært for barn og ungdom, men også for befolkningen for øvrig. Nærmiljøanlegg er ikke utformet for å dekke behovet for anlegg til organisert idrettslig aktivitet eller ordinær konkurranseidrett.

Friluft- og friområder

Begrepet "Friluft- og friområder" blir ofte brukt som fellesbetegnelse for grønne områder som er tilgjengelig for allmennhetens frie ferdsel.

2 Føringer for arbeidet

2.1 Statlige føringer

Statlige føringer - fysisk aktivitet

Sosial- og Helsedirektoratet har gitt ut Norske anbefalinger for ernæring og fysisk aktivitet. Her slås det fast at:

”Barn og unge bør få best mulig tid til fysisk aktivitet og være fysisk aktive minimum 60 minutter hver dag. Aktiviteten kan deles inn i kortere perioder og akkumuleres i løpet av dagen. Aktiviteten bør være så allsidig og engasjerende som mulig for å kunne utvikle alle sider ved den fysiske formen som utholdenhet, muskelstyrke, bevegelse og motorisk ferdighet.”

Videre at *”Alle voksne bør være fysisk aktive med moderat og/eller høy intensitet (f. eks. hurtig gange i minimum 30 minutter hver dag)... Fysisk aktivitet utover denne varigheten og intensiteten vil resultere i ytterligere helsegevinst. Fysisk aktivitet i ca 60 minutter per dag med moderat og/eller høy intensitet ser ut til å være nødvendig for å forebygge vektøkning.”*

Statlige føringer - idrett

I St.meld.nr.14 (1999-2000) Idrettslivet i endring blir idrett og fysisk aktivitet for alle definert som den overordnede visjonen for statlig idrettspolitikk. Visjonen er et uttrykk for at det ikke bare er idrett i regi av idrettsorganisasjonene som berettiger offentlig støtte. Det sentrale er at befolkningen som helhet skal gis mulighet til å drive idrett og fysisk aktivitet.

Regjeringen peker i meldingen på at barn og ungdom er primære målgrupper for det statlige engasjementet på idrettsområdet. Det understrekes at barn må sikres et allsidig tilbud om idrett og fysisk aktivitet. Når det gjelder ungdom, tas det sikte på å utvikle anlegg som tilfredsstillende ungdommens behov for utfordringer og variasjon.

Idretts- og nærmiljøanleggene bør fungere som gode sosiale møteplasser i lokalsamfunnet. Regjeringen ønsker et større fokus på utvikling av nærmiljøanlegg i tilknytning til skolens uterom. Regjeringen mener videre at idrettslagene vil være en svært viktig arena for å skape lokale sosiale nettverk, som bidrar til gode og trygge lokalsamfunn.

Statlige føringer – friluftsliv

Gjeldende statlig friluftspolitikk går fram av Stortingsmeldingen om friluftsliv; St.meld. nr. 39 (2000-2001) Friluftsliv – ein veg til høgare livskvalitet (Friluftsmeldingen). Lov om friluftsliv av 28. Juni 1957 nr. 16 ligger til grunn for Stortingsmeldingen. I meldingen heter det at *”Gjeldande friluftspolitikk legg til grunn at friluftsliv er ”opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse”. Målsetjinga er å fremje det enkle friluftslivet – for alle, i dagleglivet og i harmoni med naturen.”*. Meldingens strategiske mål er formulert slik: *”Alle skal ha høve til å drive friluftsliv som helsefremjande, trivselsskapande og miljøvennleg aktivitet i nærmiljøet og i naturen ellers.”*

Fire nasjonale resultatmål blir definert:

- *Friluftsliv basert på allemannsretten skal haldast i hevd i alle lag av befolkninga.*
- *Barn og unge skal få høve til å utvikle dugleik i friluftsliv*
- *Område av verdi for friluftslivet skal sikrast slik at det fremjar miljøvennleg ferdsel, opphald og hausting, og at naturgrunnlaget blir teke vare på.*
- *Ved bustader, skular og barnehagar skal det vere god tilgang til trygg ferdsel, leik og annan aktivitet i ein variert og samanhengande grøntstruktur med gode samband til omkringliggjande naturområde.*

2.2 Lokale føringer

Planforslaget tar utgangspunkt i visjoner og målsettinger som er gitt i kommuneplanen og andre planer som er relevante for det området planen behandlar. Årlige prioriteringer i forhold til tiltaksgjennomføring skjer i arbeidet med kommunens økonomiplan.

Kommuneplan for Drammen 2007 - 2018

I kommuneplanens kapittel om kunst, kultur, fritid er følgende ambisjon nedfelt:

”Drammen skal være den byen som tilbyr de beste muligheter for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv for alle og gjennom det styrke befolkningens trivsel og helse.”

I avsnittet om idrett og friluftsliv er følgende tre strategier nedfelt:

- *Legge til rette for at ulike idretts- og friluftaktiviteter benyttes til å bringe barn og unge med ulik kulturell bakgrunn sammen.*
- *Drammen kommune skal gjennom økonomisk støtte og utvikling av anlegg legge til rette for fysisk aktivitet, breddeidrett og toppidrett innenfor flest mulig områder.*
- *Drammen kommune vil bidra til at flest mulig av byens beboere i alle aldre har arealer for fysisk aktivitet og rekreasjon i sitt nærmiljø.*

I avsnittet om Arealforvaltning er blant annet følgende strategier nedfelt:

- *Videreføre strategien med å kjøpe opp områder med særlige verdier knyttet til friluftsliv og rekreasjonsformål. Det er ervervet en del områder i Drammen nordmark, mens det fremover vil bli viktig å sikre områder på sørsiden av byen og langs fjorden.*
- *Videreføre en arealforvaltning i hovedsak basert på fortetting og omforming innenfor allerede bebygde områder. Grensen mellom byggeområder og LNF-områder praktiseres fortsatt som en ”marka-grense” for Drammen, og den enkle hyttetradisjon i Drammensmarka videreføres.*

Økonomiplan 2009 – 2012

I kommunens økonomiplan for 2009 – 2012 omtales arbeidet med hovedplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2009 – 2012 under programområde 06 Kultur. Her skisseres kort rammer for arbeidet, herunder arbeidet med planens anleggsprogram. Videre fremheves noen temaer som planen skal omhandle, bl.a. kommunens bidrag til idrettens arbeid med mangfold og inkludering.

Helse-og sosialplan for Drammen kommune 2008 - 2012

Kommunens helse- og sosialplan for perioden 2008 – 2012 sier følgende under avsnittet ”Fysisk aktivitet” i kapittel 1 Bysamfunnet:

” Kommunens temaplan for idrett og fysisk aktivitet rulleres i 2008/09. Denne planen vil konkretisere kommunens strategier for idrett og fysisk aktivitet, i et folkehelseperspektiv.”.

I tråd med gitte føringer for arbeidet, vil folkehelse samt mangfold og inkludering, herunder likestilling, være rammesettende for arbeidet.

Handlingsplan for drammensskolen 2009 - 2012

I arbeidet med hovedplanen er barn og unges fysiske aktivitetsnivå fremhevet. Skolen er en viktig arena for fysisk aktivitet blant barn og unge. Bystyret vedtok i sitt møte 23.09.08 ”Handlingsplan for drammensskolen 2009 – 2012”. Planen har en visjon om Drammensskolen som Norges beste skole – en skole der hver enkelt elev oppfyller sitt faglige potensiale og blir et trygt og selvstendig menneske. Visjonen er konkretisert i ti kjennetegn. To av disse punktene kan knyttes opp mot hovedplanen punkt 2 ”Trygge, glade og aktive elever i god fysisk form” og punkt 7 ”Gode fysiske rammer og velfungerende skolebygg”. I planen heter det at ”*Handlingsplanen er, i tillegg til de kommunale vedtakene, også forankret i statlige styringsdokumenter gitt i Læreplanen for Kunnskapsløftet (LK06) og opplæringsloven.*”.

I tillegg til handlingsplanen følger skolene ”Balansert målstyring” (BMS) som mål- og resultatoppfølgingsverktøy. Det er utviklet eget målekart for skolene, som justeres årlig. Her er punkt 2 fra kjennetegnene i visjonen gjentatt som kritisk suksessfaktor: ”Trygge, glade og aktive elever i god fysisk form”. Tilfredshet med kroppsøvingstimer og uteområder er i den sammenheng gjenstand for regelmessig resultatvurderinger. Kroppsøvingstimene er bygget på målene og metodene for kroppsøvingsfaget i Kunnskapsløftet 06, som er en forskrift og således bindende for alle skolene.

Det er i planarbeidet lagt til grunn at hovedplanen ikke skal omhandle aktivitet i skolens undervisningstid. Skolens undervisningstid ivaretas av ovennevnte læreplan som har spesifikke opplæringsmål for ulike fag, og som er førende for utvikling av drammensskolen. Dette gjelder også for kroppsøvingsfaget. Når det gjelder fysisk aktivitet i SFO, er det i planarbeidet lagt til grunn at dette ivaretas gjennom egen handlingsplan for SFO-ordningen. Hovedplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv vil være avgrenset til å gjelde utforming og bruken av nærmiljøanlegg i tilknytning til skolens nærområder, som kan forstås mot punkt 7 i visjonens kjennetegn ”Gode fysiske rammer...”. Det er viktig at elevene også i ungdomsskolealder har attraktivt nærmiljø som innbyr til mangfoldet av fysisk aktivitet i pauser.

Hovedplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2009 - 2012 vil støtte opp under aktivitet i skolen og annen kommunal tjenesteproduksjon gjennom å fastlegge overordnede mål og strategier for kommunen på disse områdene, peke på sentrale utviklingstrekk samt legge til rette for anleggsutvikling til nytte for annen kommunal tjenesteproduksjon og befolkningen i sin alminnelighet.

Sykkelstrategi for Drammen 2005 – 2015

Sykkelstrategi for Drammen 2005 – 2015 har et overordnet mål om å høyne andel sykkeltrafikk. Planen sier at ”Nøkkelen til dette er først og fremst å gjøre det mer attraktivt å

bruke sykkel.”. Det uttrykkes målformuleringer både for sykkelruter/sykkelveier og sykkelparkering.

”Samarbeidsprosjektet Buskerudbyen” har til hensikt å sikre en klimavennlig areal- og transportutvikling for byområdet fra Lier til Kongsberg. Tilrettelegging for bruk av sykkel vil være en viktig del av dette arbeidet.

2.3 Idrettens målsettinger

Norges Idrettsforbund og olympiske og paraolympiske komité (NIF) er idrettens øverste organ. NIF har som formål:

”NIF skal arbeide for at alle mennesker gis mulighet til å utøve idrett ut fra sine ønsker og behov. Organisasjonen skal være en positiv verdiskaper for individ og samfunn og dermed styrke sin posisjon som folkebevegelse og drivkraft i samfunnet. Organisasjonens arbeid skal preges av frivillighet, demokrati, lojalitet og likeverd. All idrettslig aktivitet skal bygge på grunnverdier som idrettsglede, fellesskap, helse og ærlighet.”

På idrettstinget i 2007 ble det vedtatt et idrettspolitisk dokument som gjelder for tingperioden 2007-2011. Dokumentet inneholder en rekke målsettinger som idretten skal arbeide mot. I forordet står det blant annet:

”En åpen og inkluderende idrett” er valgt som hovedmål for idrettspolitikken i perioden 2007-2011. Dette målet utfordrer oss alle på en rekke grunnleggende forhold og sammenhenger som er viktige for norsk idrett, som integritet, likeverd, toleranse, forståelse og respekt. Frivilligheten i idretten må gis nye vekstvilkår dersom målet om en åpen og mer inkluderende idrett skal nås og følgende innsatsområder er prioritert:

- *Å sikre en langsiktig og forutsigbar økonomi på alle nivåer i norsk idrett.*
- *Økt satsing på kompetanseutvikling.*
- *Å gjøre organisasjonen mer effektiv – skape mer aktivitet for hver krone.*
- *Gjøre organisasjonen til en mer synlig og tydelig samfunnsaktør.*

I dokumentets kapittel IV. Anlegg og Infrastruktur er blant annet følgende mål nedfelt:

- *Å sikre arealer til idrettsanlegg i forbindelse med offentlig planarbeid.*
- *Å øke idrettens formelle innflytelse i anleggspolitikken.*

3 Sentrale utviklingstrekk

3.1 Fysisk aktivitet

St. meld. nr. 16 (2002 – 2003) Resept for et sunnere Norge (Folkehelsemeldingen) påpeker ulike forhold. Blant barn og unge tyder mye på at gjennomsnittsvekten øker og at den fysiske hverdagsaktiviteten minker hos mange. Det synes også å være en økning i antall personer som har kroppslige og psykiske plager. Blant den voksne befolkningen regner en med at over halvparten har et aktivitetsnivå som er lavere enn anbefalt.

Forekomsten av overvekt og fedme øker i de fleste aldersgrupper i Norge, som i mange andre land. Det er gjennomført et begrenset antall undersøkelser av vekten til den norske befolkningen: De undersøkelser som er gjennomført viser at blant de over 20 år er ca 65-70 % av den mannlige befolkningen overvektige eller har utviklet fedme, mens tilsvarende tall for kvinner er ca 55-60 %. Det konkluderes med at det er overhyppighet av overvekt og fedme i grupper med lav status og i enkelte innvandrergupper. Det er mye som tyder på at helseplager knyttet til overvekt vil øke i årene som kommer.

Sammenhengen mellom fysisk aktivitet og helse er godt dokumentert blant annet gjennom Aktivitetshåndboken, Fysisk aktivitet i Forebygging og behandling, utgitt av Helsedirektoratet i 2009. I følge Helsedirektoratet utgjorde de totale helseutgiftene i 2007, både offentlige og private, 203 milliarder kroner. I gjennomsnitt betyr dette 43 000 kroner per innbygger. Norge bruker nær 9 % av brutto nasjonalprodukt (BNP) på helse.

Fysisk aktivitet blant barn og unge

Norges idrettshøgskole har nylig på oppdrag fra Helsedirektoratet gjennomført en større kartlegging av aktivitetsnivået blant 9- og 15-åringene sett i forhold til målet om minimum 60 minutters daglig aktivitet. Resultatet fra undersøkelsen er vist i tabellen nedenfor.

	9 år		15 år	
	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter
Mindre enn 60 minutter	25 %	9 %	50 %	46 %
Minst 60 minutter	75 %	91 %	50 %	54 %

Som en ser av tabellen har 91 % av de 9-årige guttene og 75 % av de 9-årige jentene et fysisk aktivitetsnivå som tilfredsstillende anbefalingen om minimum 60 minutter daglig aktivitet. Blant 15-åringene tilfredstilte 54 % av guttene og 50 % av jentene anbefalingene. Undersøkelsen viser at 9-åringene er 43 % mer aktive enn 15-åringene. Studien viste videre at guttene, som et gjennomsnitt, var 15 % mer aktive enn jentene.

Det synes ikke å være forskjeller i aktivitetsnivå som kan tilskrives sosial posisjon, uttrykt ved foreldrenes utdanningsnivå. Studien viser heller ikke nevneverdige forskjeller mellom barn og ungdom med henholdsvis norske foreldre og innvandrere eller norskfødte med innvandrerbakgrunn.

I undersøkelsen ble også kondisjonen testet. Her viste det seg at barn med foreldre med høy utdanning hadde bedre kondisjon enn barn med foreldre med lavere utdanning. Kartleggingen viste også at i Oslo hadde barn fra områder med lav sosial posisjon dårligere kondisjon enn barn fra områder med høy sosial posisjon.

Helsedirektoratet gjennomførte i fjor en spørreundersøkelse blant de mellom 15 – 79 år. Her svarer i underkant av 70 % at de mosjonerer regelmessig. 48 % av kvinnene og 45 % av mennene svarer at de går minst 10 minutter hver dag, mens 7 % av kvinnene og 6 % av mennene svarer at de ikke har gått 10 minutter noen av de syv siste dagene forut for undersøkelsen.

De mest populære aktivitetene er i følge denne undersøkelsen turgåing og friluftsliv fulgt av egentrening og å gå/sykle til jobb.

Idrettshøgskolen har gjennomført en studie for Likestillings- og diskrimineringsombudet. Her henvises det blant annet til tall fra Norsk Monitor 2007, som viser at 78,1 % av kvinner over 15 år drev med trening eller mosjon minst en gang i uka. Blant menn hadde 70,7 % et tilsvarende aktivitetsnivå. Andelen som trener har stort sett steget jevnt siden midten av 1990 tallet.

Tabellen nedenfor viser hvor det er drevet fysisk aktivitet og idrett det siste året.

Sammenhenger hvor en har drevet fysisk aktivitet og idrett sist år	Prosentandel menn	Prosentandel kvinner
I idrettslag	12,4	10,1
I bedriftsidrettslag	6,2	3,1
I privat treningsstudio, squashhall el.lign.	16,7	26,6
På privat kurs/parti/klasser	3,1	13,3
Sammen med venner/nabo/arbeidskamerater	28,5	39,0
Sammen med familie	40,3	41,6
På egenhånd	76,2	71,3

Det er relativt få, 12,6 % av menn og 10,1 % av kvinnene, som oppgir å ha trent i et idrettslag. De fleste trener alene eller sammen med familie og venner.

Det finnes ingen konkrete undersøkelser av aktivitetsnivået til drammenserne, men det er grunn til å tro at resultatene fra undersøkelsene referert ovenfor er relevante.

3.2 Idrett

Det var registrert 20 730¹⁾ medlemskap i drammensidretten ved siste idrettsregistrering. Det har vært en økning på 2 654 medlemskap siste fem år. Det er registrert 87 vanlige idrettslag i Drammen, mens det var 75 for fem år siden. I tillegg har byen 138 bedriftsidrettslag med til sammen 3 669 medlemmer slik at det totalt er snaut 25 000 medlemskap i drammensidretten.

	Gutter under 20 år	Jenter under 20 år	Menn over 20 år	Kvinner over 20 år	Totalt
2002	4 747	2 711	7 992	2 626	18 076
2007	5 898	3 737	8 151	2 944	20 730
Differanse	1 151	1 026	159	318	2 654

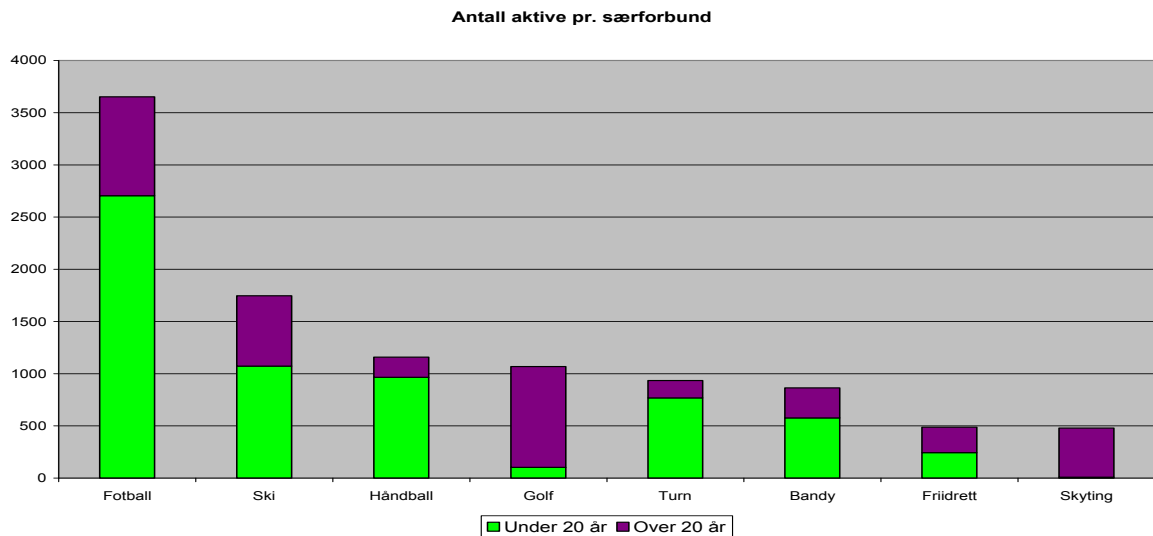
Kilde: Drammen Idrettsråds internettside – Idrettsregistreringen (bearbeidet)

1) Tallene baserer seg på idrettslagenes egen registrering av medlemmer og er beheftet med noe usikkerhet.

Det er to forhold som er verdt å merke seg.

- Medlemsmassen innenfor drammensidretten er svært mannsdominert. Det er tegnet over dobbelt så mange medlemskap av menn (14 049) enn av kvinner (6 681).
- Økningen i medlemskap har i stor grad kommet i aldersgruppene under 20 år. Dette kan være en indikasjon på at aktivitetsnivået blant unge er økende.

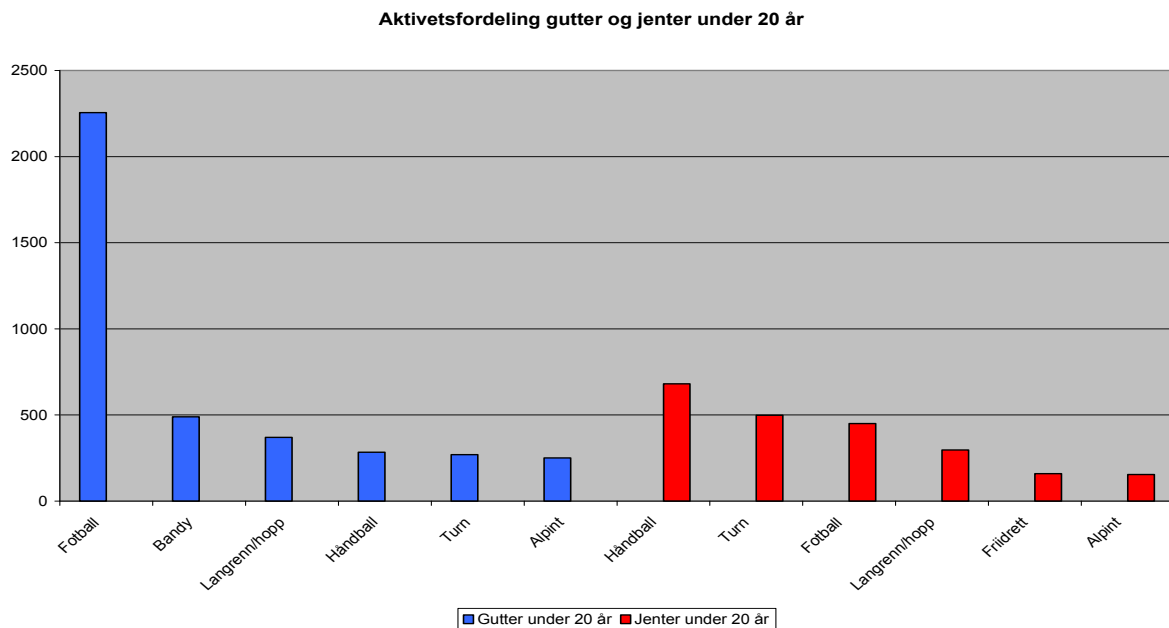
Figuren nedenfor viser antall aktive i drammensidretten pr. særforbund.

Kilde: Drammen idrettsråds internettside, idrettsregistreringen.

Fotballen er den klart største idretten i Drammen og utøves av over 3600 personer. Fotballen har mer enn dobbelt så mange aktive enn skiidretten som er nest størst og tre til fire ganger så mange som håndball, golf, turn og bandy som følger på de neste plassene.

Figuren nedenfor viser de idretter i Drammen som har flest utøvere blant jenter og gutter og under 20 år.

Kilde: Drammen idrettsråds internettside, idrettsregistreringen

Fotball er den klart største idretten blant gutter. Fotball er så dominerende om sommeren at det ikke er noen andre sommeridretter som når opp blant de seks mest populære. Blant vinteridretter er bandy mest populært foran langrenn/hopp, håndball, turn og alpint.

Jentenes aktivitet er jevnere fordelt mellom de forskjellige idrettene. Her er håndball mest populært, mens turn og fotball kommer på de neste plassene. Det er verdt å merke seg at det er flere jenter enn gutter som spiller håndball og turner.

Turn er for øvrig den klart største idretten blant de yngste. Det finnes 280 turnere i aldersgruppen 0 – 5 år. Ski har 81 aktive i denne aldersgruppen, mens øvrige idretter knapt har registrert så unge utøvere.

3.3 Friluftsliv

Gjeldende statlig friluftslivspolitikken legger til grunn at friluftsliv er ” *opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelser.*” (St. meld. Nr. 39 (2000-2001) Friluftsliv – Ein veg til høgare livskvalitet). Friluftsliv har i løpet av de siste 150 årene utviklet seg til å bli en av de aller mest utbredte fritidsaktivitetene i den norske befolkningen. Turer i skog og mark, sommer som vinter er en viktig del av kulturarven og utøves av svært mange. Denne aktiviteten er også viktig sett i et folkehelseperspektiv.

I Drammen blir marka brukt flittig av mange mennesker, både til tradisjonelle friluftaktiviteter som turer, skigåing, fiske m.m. Videre erfarer kommunen at marka tas mer i bruk også til mer spesialiserte aktiviteter som terrengsykling, klatring m.m. Opparbeidelse av elvebreddene og nye sentrumsnære grøntområder har stimulert friluftaktiviteter som turgåing, sykling og bading i bynære områder.

Forskning viser at oppslutningen om friluftslivet synes sterkere enn noen gang, men at oppslutningen om flere av de etablerte aktivitetene er på vei ned, særlig blant ungdom (eks. skiturer, fisketurer, bær- og sopplukking). Samtidig viser utviklingen en økt spesialisering av friluftslivet, og det har oppstått en rekke nye former for friluftsliv som særlig har økende oppslutning blant de yngre friluftslivsutøverne (eks. alpint, snowboard, terrengsykling, kiting, rafting m.fl). Nedenstående tabeller illustrerer denne utviklingen. En sentral konklusjon er at ettersom friluftsliv må læres og opplæring og sosialisering til friluftsliv er en viktig forutsetning for deltakelse seinere i livsløpet, vil den synkende oppslutningen om de tradisjonelle friluftslivsaktivitetene etter hvert kunne utvikle seg til en betydelig rekrutteringskrise.

Redusert deltakelse (SSB 16-24 år): Andelen i aldersgruppen 16 – 24 år som har deltatt på ulike friluftaktiviteter.

Aktivitet	1970	2004	Differanse
Fotturer	84	79	-5
Skiturer	82	44	-38
Fisketurer	71	51	-20
Ro- og padletur	51	30	-21
Bær- og sopptur	41	25	-16

Økt deltakelse (SSB 16 – 24 år): Andelen i aldersgruppen 16 – 24 år som har deltatt på ulike friluftaktiviteter.

Aktivitet	1970	2004	Differanse
Utendørs bading	84	91	+5
Sykkelturer	26	47	+21

Alpinanlegg	13	50	+37
Motorbåtturer	49	51	+2
Moderne aktiviteter	-	36	+36(?)
Friluftsliv i alt	99	97	-2

4 utfordringer

Som nevnt i innledning til planen har en ved denne rulleringen valgt å definere hovedutfordringer for perioden 2009 - 2012:

- Hvordan øke aktiviteten hos de inaktive?
- Hvilket friluftsliv skal kommunen legge til rette for?

Sentrale problemstillinger i arbeidet med å øke aktivitetsnivået hos de inaktive vil være:

- Hvilke tiltak vil være best egnet i arbeidet med å øke det fysiske aktivitetsnivået hos befolkningen i Drammen?
- Hvilke aktører bør ha viktige roller i arbeidet med å øke det fysiske aktivitetsnivået hos befolkningen i Drammen?
- I hvilken grad er det en kommunal oppgave å motvirke inaktivitet?
- Hvilke grupper bør prioriteres?

Når det gjelder den videre utviklingen av friluftslivet i Drammen, vil utfordringene for en stor grad knytte seg til tilrettelegging for nye og etablerte aktiviteter. Sentrale problemstillinger vil være:

- Hvordan sikre størst mulig oppslutning om friluftslivsaktiviteter med utgangspunkt i folkehelse samt mangfold og inkludering? Kommunens rolle?
- Hvordan møte en utvikling hvor nye friluftslivsaktiviteter er i fremvekst samtidig som oppslutningen om flere av de etablerte aktivitetene er på vei ned? Kommunens rolle?
- Hvordan balansere hensynet til å ivareta naturen og etablerte friområder opp i mot behovet for å legge til rette for friluftslivsaktiviteter som ofte innebærer naturinngrep? Det er i dag mange aktører og aktiviteter som ønsker en bit av LNF områdene og da spesielt i nærheten av bebygde områder, eks. bruk av Kjøsterudjuvet og utvidelse av skiløypenett.
- Hvordan kan holdningsskapende arbeid drives, med sikte på god oppslutning om friluftslivsaktiviteter og en riktig utøvelse av disse? Kommunens rolle?

5 Visjon, mål og strategier

Hovedplanen for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv skal fokusere på å legge til rette for at innbyggere i alle aldre og livssituasjon får bedre mulighet til økt fysisk aktivitet. Et bredt og godt tilbud innen fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv vil være et viktig element i Drammens omdømmebygging.

Kommuneplanen har nedfelt følgende ambisjon for arbeidet med fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv og som er brukt som en visjon i arbeidet med Hovedplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2009 - 2012:

Visjon: Drammen skal være den byen som tilbyr de beste muligheter for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv for alle og gjennom det styrke befolkningens trivsel og helse.

Det er definert to mål:

Mål 1: I Drammen skal det finnes et mangfold av aktiviteter og anlegg

Mål 2: Drammen skal ha et mangfoldig, miljøvennlig og helsefremmende friluftsliv

Til målene er det utviklet henholdsvis åtte og seks strategier. Beslutning rundt eventuelle nye tiltak vil bli fattet i forbindelse med den årlige budsjettbehandlingen.

5.1 Mål og strategier – fysisk aktivitet og idrett

Mål 1: I Drammen skal det finnes et mangfold av aktiviteter og anlegg

Målformuleringen har to sentrale begrep: Mangfold av aktiviteter og mangfold av anlegg:

- *Mangfold av aktiviteter* er viktig for at flest mulig skal finne et eller flere aktivitetstilbud. Idretten har tradisjonelt vært en viktig "leverandør" av aktivitetstilbud, selv om størstedelen av fysisk aktivitet foregår i egenorganisert regi.
- *Mangfold av anlegg* er på samme måte viktig for at en skal kunne utøve forskjellige former for fysisk aktivitet fra toppidrett til mer mosjonsbaserte aktiviteter.

Strategi 1.1: Drammen kommune skal fortsatt stimulere idrettens og andre frivillige organisasjoners arbeid med fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv

Norges Idrettsforbund vedtok på Idrettstinget i 2007 et idrettspolitisk dokument som gjelder for perioden 2007 – 2011. I dokumentet heter det blant annet: *"Idretten må sikres forutsigbare rammevilkår både på kort og lang sikt, dersom vi skal styrke idrettens kjernevirksomhet gjennom det medlemsbaserte og frivillige virke."*

Drammen kommunes viktigste rolle i forhold til idretten er at vi stiller anlegg til disposisjon hver dag hele året.

Drammen kommune har to støtteordninger for lag tilsluttet Drammen idrettsråd. Det er en generell støtteordning hvor det i 2008 ble utbetalt 2,3 millioner kroner. Idretten avgjør selv bruken av denne støtte. Videre finnes det en ordning for refusjon av halleie hvor det ble

utbetalt ca 1,8 millioner kroner i 2008. Dette beløpet tilsvarer omtrent det beløpet idrettslagene betalte for leie av kommunale haller for barn og unge under 20 år. Begge ordninger anbefales videreført, men det skal foretas en gjennomgang av ordningen for refusjon av halleie for å se om en sammen med idretten kan finne en enklere modell.

Størrelsen på tilskuddsordningene vil bli vurdert i forbindelse med økonomiplanarbeidet vært år, men i økonomiplan 2009 – 2012 er det lagt til grunn at beløpene vil bli indeksregulert årlig.

Drammen kommune har også tilskuddsordninger for andre typer lag og foreninger enn idrettslag.

Strategi 1.2: Drammen kommune skal gjennom målrettet økonomisk satsing stimulere til samarbeid med idretten og andre aktører om utvikling av nye lavterskeltilbud

Dagens økonomiske samhandling med idretten går i stor grad ut på at foreningene mottar støtte som de disponerer fritt til sin aktivitet. Med å innføre begrepet ”målrettet økonomisk satsing” foreslås det å innføre et nytt samhandlingsmønster hvor kommunen definerer mål og arbeidsoppgaver og betaler idretten eller andre aktører for å gjennomføre disse. Dette vil være arbeidsoppgaver som går utover de frivilliges kjerneoppgaver. Et slikt økonomisk virkemiddel bør eventuelt komme i tillegg til eksisterende støtteordninger omtalt tidligere i planen.

Forskning viser at deler av befolkningen har et lavere aktivitetsnivå enn ønsket. Denne strategien sier at kommunen i samarbeid med andre skal utvikle et lavterskeltilbud rettet mot de inaktive. Lavterskel betyr i denne sammenheng at det skal være gratis eller svært billig å delta på disse aktivitetene og at aktivitetene skal tilpasses de med dårlig fysisk form. Det er allerede etablert flere slike tiltak i Drammen særlig for den voksne og eldre del av befolkningen. Dette er tiltak i regi av kommunale aktører, tiltak i samarbeid mellom kommunale og frivillige aktører og tiltak utviklet og drevet av de frivillige. En oversikt over disse tilbudene er samlet i Mosjonskatalogen. Denne utgis årlig av Drammen kommune.

Oslo idrettskrets gjennomfører på oppdrag fra Oslo kommune et slikt tilbudet i hovedstaden. Her har en kommet langt i å utvikle tiltak som retter seg mot de fleste aldersgrupper i befolkningen.

Strategi 1.3: Drammen kommune skal gjennom målrettet økonomisk satsing bidra til at barn og unge med ulik kulturell bakgrunn møtes til fysisk og idrettslig aktivitet

I kommuneplanen 2007 – 2018 er følgende strategi uttrykt under Idrett og friluftsliv:
”Legge til rette for at ulike idretts- og friluftaktiviteter benyttes til å bringe barn og unge med ulik kulturell bakgrunn sammen.”

Et mulig konkret tiltak kan være å gjeninnføre den kommunale støtten til prosjektet Inkludering i idrettslag (tidligere kalt idrettens storbyarbeid) som i Drammen i dag finansieres av staten alene, eventuelt kan andre modeller og tiltak utvikles. Et annet tiltak kan være å støtte klubber med høy flerkulturell andel med sikte på å bedre foreldredeltagelsen. Med interkulturelle arenaer skapes samhandlingsplasser som igjen skaper felles identitet.

Strategi 1.4: Drammen kommune skal gjennom målrettet økonomisk satsing og på annen måte stimulere idretten og andre aktører til å etablere et tilbud om fysisk aktivitet for (inaktiv) ungdom

Undersøkelser viser at ca 80 – 85 % av 9-åringene har et tilfredsstillende aktivitetsnivå, mens kun ca 50 % av 15 åringene oppfyller målsettingen om én times fysisk aktivitet hver dag. Denne strategien retter seg mot den halvparten av ungdommene som ikke er i tilstrekkelig aktivitet. Det vil sannsynligvis være viktig å etablere tiltak som kan gjennomføres umiddelbart etter skoletid, i skolens nærområde og i samarbeid med skolen. Strategien tar også sikte på å fange den ungdommen som erfaringsmessig slutter i den organiserte idretten.

En eventuell videreføring av satsing på Nøstedhallen eller en tilsvarende hall vil passe inn i en slik strategi.

Strategi 1.5: Drammen kommune skal sikre at fysisk aktivitet vektlegges i den kommunale tjenesteproduksjonen

Denne strategien understreker at relevante virksomheter skal arbeide for å øke den fysiske aktiviteten i alle aldersgrupper fra de yngste til de eldste. Relevante virksomheter som barnehager, SFO, helse og eldreomsorg må inkludere fysisk aktivitet som en naturlig del av sine videre planer.

Denne planen går ikke inn på konkretisering av tiltak på disse områdene, men det pekes særlig på de muligheter som knytter seg til SFO der tjenesteproduksjonen nå vil bli gjenstand for en egen utviklingsprosess.

Det er en utfordring å gi en samlet fremstilling av mangfoldet i kommunens aktivitetstilbud. Kommunen har som en del av sitt informasjonsarbeid en viktig oppgave i å kommunisere aktivitetstilbudet ut mot innbyggerne og drammenssamfunnet for øvrig. I dette arbeidet må ulike informasjonskanaler tas i bruk, herunder kommunens nettsider.

Strategi 1.6: Drammen kommune skal prioritere å bygge idrettsanlegg i forhold til: Bydelenes behov, idrettens behov, etnisitet og kjønn

Denne strategien peker på at det er flere hensyn å ta når en skal vurdere hvilke nye idrettsanlegg (konkurranselanlegg) kommunen skal finansiere, bygge og drifte de nærmeste årene. Innspill fra idretten ved Drammen Idrettsråd er viktige i forhold til idrettens behov, men også bydelenes behov, etnisitet og kjønn er viktige faktorer.

I Drammen er det få idrettsanlegg i bydelene Bragernes og Austad/Fjell og det er få større idrettslag som har tilhold i disse bydelene. Konnerud og Åssiden har best anleggsdekning.

Det er viktig at vi utvikler gode idrettsanlegg for nye idretter som vi tradisjonelt ikke har drevet i Drammen. Disse idrettene deler i dag anlegg med andre.

Rundt to tre deler av medlemsmassen innenfor idretten består av gutter/menn. Det er viktig at kommunens anleggsutbygging retter seg mot idretter som har en høy kvinneandel og som vil stimulere flere kvinner til å delta i idrettsbevegelsen.

Nye anlegg bør henvende seg til en bred gruppe av befolkningen og de bør inneholde elementer egnet for egenorganisert bruk og fungere som viktige sosiale møteplasser. Nødvendig infrastruktur bygges samtidig med anlegget. Ved etablering av nye idrettsanlegg er det viktig at en ikke nedbygger områder som har vært brukt til uorganisert lek og fysisk aktivitet.

Anleggene som bygges må i størst mulig grad tilfredsstillere idrettens krav slik at en oppnår statlige støtte.

Vedlegg 3: Anleggsplan 2009 – 2012 er utviklet basert på denne strategien.

Strategi 1.7: Drammen kommune skal prioritere å bygge moderne nærmiljøanlegg tilpasset egenorganisert bruk, primært tilknyttet skolens nærrområder

I målsettingen ble det pekt på at det skulle være et mangfold av aktiviteter og anlegg i Drammen. Nærmiljøanlegg er viktige i så henseende da disse ligger spredt over hele byen og skal innby til egenorganisert aktivitet i nærmiljøet. I Økonomiplan 2009 - 2012 er det satt av en årlig bevilgning på 2 mill. kr. til nærmiljøanlegg ved skoler og 1 mill. kr. til nærmiljøanlegg generelt. Ungdomskolene vil bli prioritert.

Det er viktig at anleggene blir gode sosiale møteplasser. At de innbyr til aktivitet og gir en følelse av opplevelse, mestring og tilhørighet. Dette er de samme elementene som gjorde den ”gamle løkka” populær.

Strategien uttrykker videre at anleggene skal være moderne, noe som betyr at det skal legges til rette for nye typer / alternative bevegelsesaktiviteter og det skal legges til rette for nye trender i ungdomskulturen, og nye aktiviteter fra andre kulturer. Anlegget ved Svensedammen skole er et eksempel på et moderne nærmiljøanlegg.

Strategi 1.8: Drammen kommune skal i byutviklingsprosjekter prioritere tiltak som bidrar til økt fysisk aktivitet

Det gjennomføres mange byutviklingsprosjekter hvert år. Det er viktig at det i planleggingen av disse vurderes hvordan prosjektene kan utformes for å bidra til å øke den fysiske aktiviteten i befolkningen. Dette kan bestå i å bygge inn elementer som stimulerer til fysisk aktivitet når det etableres for eksempel torg, plasser og gågater.

Strategien legger opp til å prioritere prosjekter som stimulerer til økt aktivitet.

Eksempler kan være tilrettelegging for sykling og turgåing. Nasjonal sykkelstrategi har som målsetting at andelen reiser med sykkel skal økes til 8 %, mens klimameldingen har et tilsvarende mål om 10 %.

5.2 Mål og strategier - friluftsliv

Mål 2: Drammen skal ha et mangfoldig, miljøvennlig og helsefremmende friluftsliv

Målformuleringen har tre sentrale begrep: Mangfoldig, miljøvennlig, helsefremmende.

I St. melding nr. 39 (2000 – 2001) *Friluftsliv – ein veg til høgare livskvalitet* står det at ”Regjeringa vil ha eit romsleg friluftsliv der ein er open for fleire motiv for og former for utøving. Det at det er enkelt og tradisjonsbunde kan ikkje vere absolutte kriterium og aktiviteten treng ikkje vere særskilt langvarig, krevjande eller strabasiøs. Heller ikkje treng aktiviteten skje i fritida. Hovedkrava må likevel vere at framferda er miljøvennleg og helsefremjande.” Overordnet statlig føring er såpass klar i sitt krav til miljøvennlighet og helsefremming at det er naturleg å legge dette inn i kommunens målformulering for friluftsliv.

Mangfoldig rommer både mangfold av befolkningsgrupper og et mangfold av friluftslivsaktiviteter – både tradisjonelle aktiviteter og de nye og mer spesialiserte aktivitetene.

Miljøvennlig vil også legge til rette for å videreføre kommunens rolle i å sikre biologisk mangfold og vurdere henynet til naturvern. Begrepet henspeler også på et bærekraftig friluftsliv.

Helsefremmende tar opp i seg folkehelseperspektivet, som er definert som førende for planarbeidet. Også trivselsperspektivet er av betydning i denne sammenheng.

Strategi 2.1: Drammen kommune skal videreføre tilretteleggingen for det tradisjonelle friluftslivet

Denne strategien sier at kommunen skal videreføre det arbeidet som allerede pågår i dag når det gjelder tilretteleggingen for det tradisjonelle friluftslivet. Dette vil være operative arbeidsoppgaver som for eksempel skilting og preparering av skiløyper, kvisting/rydding av stier og løypetrasèer, etablering av krakker og rasteplasser. Økt tilgjengelighet gjennom etablering av grønne korridorer fra byen og inn til marka samt opparbeidelse av gode parkeringsforhold ved hovedstiene kan være andre eksempler. Det vil videre være viktig å se nærmere på bruken av elv og fjord som friluftsområder, jfr. tilrettelegging for bading og vannaktiviteter med friluftprofil som kajakk- og kanopadling. Strategien tar sikte på å legge til rette for enkel bruk av marka og elv/fjord i form av turer, fiske, sopp- og bærplukking etc.

Strategi 2.2: Drammen kommune skal legge til rette for nye spesialiserte friluftslivsaktiviteter på særlig egnede områder

Strategien tar opp i seg utviklingstrekk på friluftslivsområdet, og sier at kommunen skal legge til rette for nye og mer spesialiserte friluftslivsaktiviteter. Dette er aktiviteter som har hatt økende popularitet blant særlig yngre mennesker de senere år. Eksempler på aktiviteter er klatring og rappeling, snowboard, terrengsykling, kiting m.fl. Strategien sier videre at tilretteleggingen skal skje ”på særlig egnede områder”. Denne formuleringen er med bl.a. fordi tilretteleggingen kan innebære naturinngrep som kan være utfordrende i forhold til å sikre biologisk mangfold samt utøvelse av tradisjonell og bærekraftig bruk av marka, eksempelvis rappeling i Kjøsterudjuvet, skiskytteranlegg ved Hvalsdammen, rulle- og handicapløype i marka på Konnerud.

Strategi 2.3: Drammen kommune skal føre en restriktiv forvaltning som tar hensyn til

naturen og friområder

Kommunen har en tilretteleggingsrolle for aktivitet, men har en tilsvarende viktig rolle når det gjelder å ta vare på naturen og etablerte friområder. Kommunens rolle som tilrettelegger for friluftaktiviteter og kommunens rolle som forvalter av naturressurser hvor bl.a. bærekraft står sentralt er utfordrende. Friluftaktiviteter vil innebære slitasje og et press på disse områdene, og kommunen legger opp til å føre en restriktiv forvaltning for å hensynta naturen og friområder, jfr. lokalisering av spesialiserte friluftaktiviteter til ”særlig egnede områder”.

Strategi 2.4: Drammen kommune skal blant annet gjennom målrettet økonomisk satsing bidra til at friluftaktiviteter benyttes blant byens innbyggere, med særlig fokus på barn og unge med ulik kulturell bakgrunn

Strategien vektlegger økonomiske tiltak for å få innbyggerne til å benytte friluftaktiviteter. Barn og unge med ulik kulturell bakgrunn er særskilt målgruppe. Målgruppen fremheves på kommuneplannivå når det gjelder satsing på idrett og friluftsliv. Strategien er åpen i forhold til hvilke tiltak som kan iverksettes, men tilretteleggingstiltak utover operative, fysiske tiltak som kommunen i dag gjennomfører vil være naturlig. Særlig vil økonomisk støtte til tiltak i regi av lag og organisasjoner være aktuelt.

Strategi 2.5: Drammen kommune skal videreføre arbeidet med oppkjøp av områder med særlig verdier knyttet til friluftslivs- og rekreasjonsformål

Kommunen har over tid erhvervet områder til friluftslivs- og rekreasjonsformål. I økonomiplan 2009 – 2012 er det avsatt 1,5 mill. kr. årlig til dette formålet (kjøp av friluftsområder/erhverv av grøntarealer). Strategien synliggjør dette som et viktig tiltak også i fortsettelsen.

Strategi 2.6: Drammen kommune skal sikre og utvikle gode forhold for friluftsliv i nærmiljøet ved å legge vekt på de arealer som er lettest tilgjengelig for alle grupper av befolkningen

Inkludering, mangfold, folkehelse og lavterskel er viktige begreper i arbeidet med ny hovedplan. For mange er rekreasjon i skog og mark mindre aktuelt. Strategien søker å fange opp betydningen av å skape gode forhold for friluftsliv i nærmiljøet, slik at flest mulig kan la seg engasjere. Etablering av nærmiljøanlegg og friområder langs elvebreddene er eksempler på dette.

Vedlegg

Vedlegg 1: Resultatvurdering Kommunedelplan fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2004 - 2008

Vedlegg 2: Idébank aktivitetstiltak

Vedlegg 3: Anleggsplan 2009 -2012

Vedlegg 1

Resultatvurdering Kommunedelplan fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2004 - 2008

Innledning

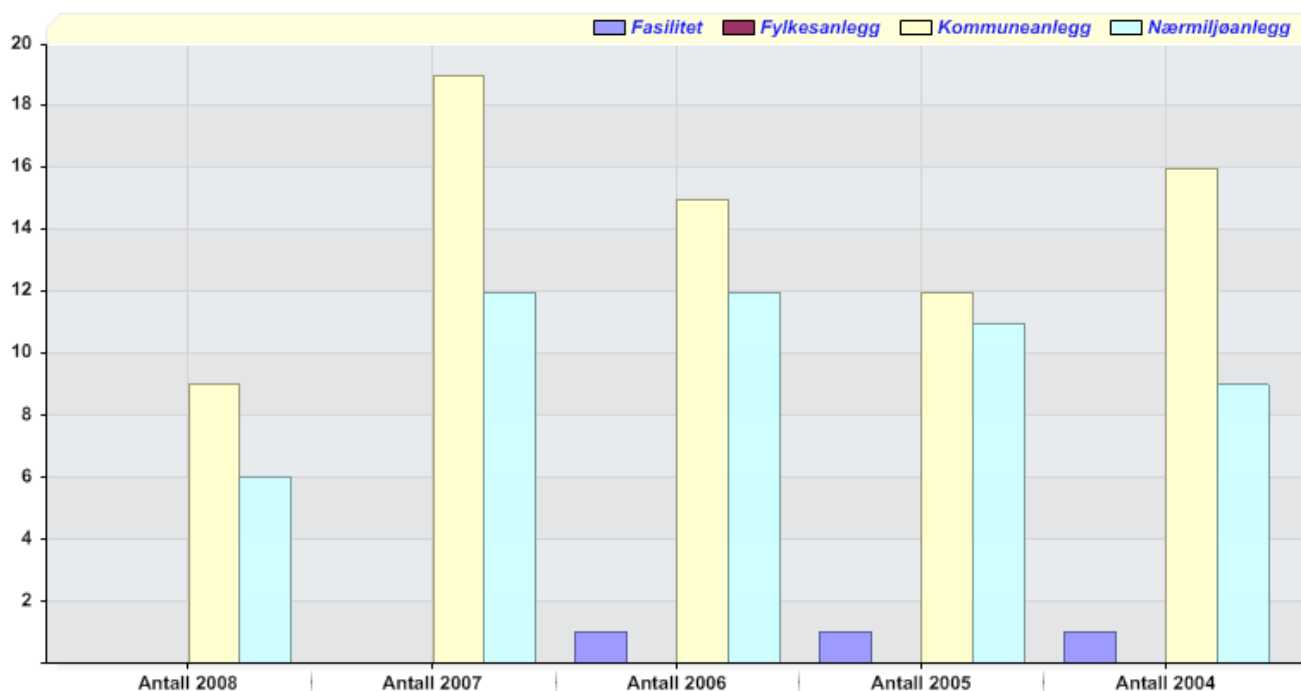
Forrige plan definerte målsettinger innenfor tre områder;

- Anlegg
- Fysisk aktivitet
- Friluftsliv

Det ble definert en overordnet målesetning for hvert av disse områdene som ikke direkte lar seg måle. Videre ble det angitt virkemidler for og nå målsettingene for alle tre fokusområdene. Når planen for perioden 2004 – 2008 skal evalueres er det naturlig å vurdere virkemidlene.

Anlegg

I perioden 2004 – 2008 er det bygd, rehabilitert og søkt spillemidler til totalt 124 anlegg for idrett og fysisk aktivitet i Drammen. Grafen under viser fordelingen på og type anlegg. Kommuneanlegg er ordinære idrett- og eller friluftslivsanlegg, mens nærmiljøanlegg er anlegg for fysisk aktivitet som er åpne og tilgjengelige for alle. Fasilitet er elementer som lys, snøkanonlegg, lager, garasje osv.

Kilde; Kultur og kirkedepartementet, idrettsanlegg.no

Idrettsanlegg

I planperioden har det vært en meget aktiv utbygging av idrettsarenaer i Drammen kommune.

Av 32 prosjekter som var planlagt, er 25 gjennomført. Av de 8 prosjektene som ikke er gjennomført kan nevnes fotballhall på Berskaug. I stedet ble det bygget en kunstgressbane med undervarme i Gulskogen idrettspark.

Av store anlegg som er gjennomført, kan nevnes Sentralbadet som åpnet 1. september 2008. I tillegg har Drammen kommune bygget ny idrettshall tilknyttet den nye skolen på Gulskogen, 6 nye kunstgressbaner (Åssiden, Gulskogen, Åskollen), hvorav tre er med undervarme (Marienlyst stadion, Konnerud stadion og Gulskogen Idrettspark). Det er også bygget en ny gressbane fotball på Gulskogen Idrettspark.

Drammenshallen har blitt rehabilitert med nytt ventilasjonsanlegg, yttertak og hallgulv.

Friluftsliv

Bragernesåsen og Hamborgstrømskogen er i ferd med å bli regulert til kulturvernområde etter plan- og bygningsloven for bl.a. å sikre grunnlaget for natur- og friluftsmuligheter for framtidige generasjoner. Det er i perioden gjennomført eiendomsintervju og regulert ca 3000 mål naturvernområder med stor friluftskvaliteter.

Ved utbygging av nye boligarealer har det vært fokus på nødvendige arealer for aktivitet og rekreasjon i nærmiljøet samt gangforbindelse til mark og vassdrag.

Store deler av lysløypenettet er blitt rehabilitert med nytt lys.

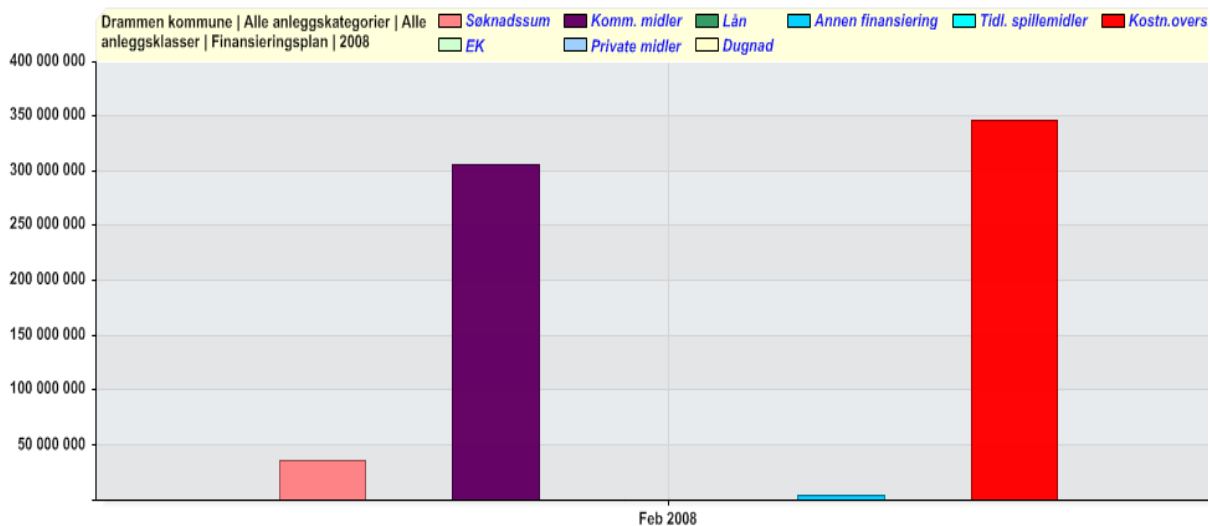
Nytt i bybildet er Strandpromenaden på Strømsø som ble åpnet av ordføreren 19. desember 2007 hvor kommunen fikk spillemidler.

Nærmiljøanlegg

Av store nærmiljøanlegg som ble realisert i perioden er kunstisbanen på Bragernes Torg. Ved Svensedammen skole og Bruparken under motorveibrua er det åpnet nye anlegg hvor det er det tilrettelagt for utvikling av alternative arenaer, som treffer ungdomsgrupper som ikke tar del i de tradisjonelle organiserte aktivitetstilbud – arenaer som bl.a. har profil av noe ekstremt, urbant og uorganisert.

Felles betingelser for forhåndsgodkjenning av nye anlegg, vurderes utifra kriteriene om universell utforming og driftsmessige forhold. Dette gjør at anleggene skal ha høy kvalitet på det estetiske og driftsmessige.

Grafen under viser kostnadsoverslag og finansiering av de ulikeanleggene i perioden. Totalt er kostnadsoverslaget på over 350 mill kroner, hvor det nye Drammensbadet utgjør en stor del. På finansieringssiden utgjør spillemidler under kr. 50 mill mens det er litt under kr. 300 mill i kommunale midler, annen finansiering som er private midler utgjør kr.5 mill.

Kilde. Kulturdepartementet, idrettsanlegg.no

Arrangementer

Flere store arrangement er lagt til Drammen. Ungdomslandslaget i fotball la flere av sine kamper til Marienlyst. Høydepunktet i fotball var da Strømsgodsets opprykk til Tippeligaen i 2006.

I bandy, har Drammen kommune vært vertskap for flere NM finaler, samt VM for U19. I tillegg har Drammen Skøyteklubb arrangert NM i allround skøyter.

Høydepunktet i Drammenshallen var innledende runder i EM håndball i januar 2008. Pressemessig var denne begivenheten større enn Lillehammer OL. Det har også vært NM i friidrett for ungdom innendørs. Høsten 2008 ble det arrangert Worldcup i bryting.

Drammen Håndballklubb har blitt både seriemester og tok sitt aller første NM-gull i desember 2007. DHK har også spilt i flere europacupkamper, hvor finalen i Challenges-cup våren 2007, var et av mange høydepunkter. DHK har også spilt Champions League i planperioden.

World Cup Skisprint har blitt en tradisjon i mars og er en stor begivenhet med profilering av byen til hele verden.

Vedlegg 2

Idèbank - aktivitetstiltak

IDEBANK - AKTIVITETSTILTAK

Denne listen er et resultat av innspill i planprosessen med den nye Hovedplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2009 – 2012. Listen er å betegne som en idebank og et grunnlag for videre arbeid med konkrete prosjekter, arrangementer, kartlegginger og planarbeider som er i tråd med de nye føringene. Planen har hatt ett utvidet fokus fra anleggsutvikling til også og gjelde aktivitet og plan for bruken av de ulike anleggene.

	Strategier	Tiltak
1	MÅL: I Drammen skal det finnes et mangfold av aktiviteter og anlegg	
1.1	DK skal fortsatt stimulere idrettens og andre frivillige organisasjoners arbeid med fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv	<ul style="list-style-type: none"> • Revidering av hallrefusjonsordningen. Idrettslag får i dag refundert inntil 80% av leieutgiftene til treninger for barn og unge. • Revidering av dagens støtteordninger til idretten via Idrettsrådet. (Basert på antall medlemmer, aktivitet, utvikling, kompetanseheving og drift.) • Fremme politisk sak om idrettslagenes rettigheter om reklame på kommunens grunn.
1.2	DK skal gjennom målrettet økonomisk satsing stimulere til samarbeid med idretten og andre aktører om utvikling av nye lavterskeltilbud	<ul style="list-style-type: none"> • Aktiv på dagtid (vil kunne favne deltakere i aldersgruppen 18-24 år (jmf kommunens prosjekt m samme navn Prosjekt leder Glenny Gjelstad) • Opprettelse av flere utlånstdepoter, og en samordning av disse. • Videreutvikle aktivitetstilbudet på frivillighetssentralen. • Skape sosiale arenaer i nærmiljøene, gjennom utvikling av lokale aktivitetstilbud. • Oppsøkende virksomhet mot spesifikke målgrupper. • Seminar med idretten og andre aktører for å få mer utbytte av hverandres kompetansen. • Diverse prosjekter som fremmer egenorganisert aktivitet. For eksempel startspakker med tilrettelagt opplegg til ungdom som tar eget initiativ til aktivitet.
1.3	DK skal gjennom målrettet økonomisk satsing bidra til at barn og unge med ulik kulturell bakgrunn møtes til fysisk og idrettslig aktivitet	<ul style="list-style-type: none"> • Prosjektet "Inkludering i idrettslag" videreføring av "storbyprosjektet" som har pågått i Drammen i flere år. • Innføringskurs i ulike aktiviteter. • Organisering av et "mangfoldsnettverk" bestående av ressurspersoner. • Plan for tilrettelegging av trygge rammer som inkluderer alle og som skaper tillit og toleranse.
1.4	DK skal gjennom målrettet økonomisk satsing og på annen måte stimulere idretten og andre aktører til å etablere et tilbud om fysisk aktivitet utenom skoletid	<ul style="list-style-type: none"> • Sikre fortsatt innendørs skatetilbud, for eksempel Skateparken Nøstehallen • Åpen hall/gymsal/svømmehall • IFO-ordninger eller løsninger med samhandling mellom idretten og skolefritidsordningen • IFO på ungdomskolen • Kartlegging av ungdomsaktivitet og utvikling av mangelfulle tilbud. • Økt satsing på aktivitet for jenter, for eksempel dansing. • Tilrettelegge for unge ledere - støtte og veilede dem. • Prosjekter som fremmer rekruttering til organisert og egenorganisert aktivitet.
1.5	DK skal sikre at fysisk aktivitet vektlegges i den kommunale tjenesteproduksjonen	<ul style="list-style-type: none"> • Opprette en koordinator for aktivitet. Her er det flere ulike forslag og mange alternative løsninger. • Kartlegging av kommunens tilbud i dag. • Kompetanseheving innen fysisk aktivitet i virksomheter som til daglig møter barn og unge.

		<ul style="list-style-type: none"> • Økt satsing på fysisk aktivitet i kommunale institusjoner/ virksomheter. For eksempel aktivitetstilbud på eldresenter. • Utvikling av aktivitetskatalog over tilbud til barn og unge tilsvarende mosjonskatalogen med tilbud for voksne og eldre. • Plan for tilgjengelighet gjennom gangveier
1.6	DK skal prioritere å bygge idrettsanlegg i forhold til: -bydelenes behov, idrettens behov, etnisitet og kjønn	se egen anleggsplan
1.7	DK skal prioritere å bygge moderne nærmiljøanlegg tilpasset egenorganisert bruk, primært tilknyttet skolens nærrområder	se egen anleggsplan <ul style="list-style-type: none"> • Helhetsplaner for skolegårdene.
1.8	DK skal i byutviklingsprosjekter prioritere tiltak som bidrar til økt fysisk aktivitet	<ul style="list-style-type: none"> • Tilrettelegging av eldresentrenes uterom • Rehabilitering av gågata. • Plan for videre behov i hver enkelt bydel.
2	<u>Drammen skal ha et mangfoldig, miljøvennlig og helsefremmende friluftsliv</u>	
2.1	DK skal videreføre tilretteleggingen for det tradisjonelle friluftslivet	<ul style="list-style-type: none"> • Informasjonstiltak i bykjernen om turstier og friluftslivsmuligheter, herunder god skilting i bykjernen om adkomst til marka (avstander etc.) • Opparbeidelse av gode parkeringsforhold der hvor hovedstier/blåmerkede stier starter inn i marka • Bedre tilrettelegging for fiske for barn og unge i nærvann. • God kvalitet på løyper, stier, skilting
2.2	DK skal legge til rette for nye spesialiserte friluftslivsaktiviteter på særlig egnede områder	<ul style="list-style-type: none"> • Kartlegging av ønsker og behov • Tilrettelegging for vannaktiviteter med friluftslivsprofil langs drammenselva.
2.3	DK skal føre en restriktiv forvaltning som tar hensyn til naturen og friområder	<ul style="list-style-type: none"> • Løpende forvaltning med utgangspunkt i gjeldende planer og lovverk, herunder naturmangfoldsloven. • Plan for de områdene der dette skal ha et spesielt fokus.
2.4	DK skal blant annet gjennom målrettet økonomisk satsing bidra til at friluftslivsaktiviteter benyttes blant byens innbyggere, med særlig fokus på barn og unge med ulik kulturell bakgrunn	<ul style="list-style-type: none"> • Stimulere til frivillighet/dugnad som gis kommunal støtte/finansiering. Eks. dugnadsarbeid på stiene i Hamborgstrømskogen. • Skilting og merking av utvalgte stier og til utvalgte steder på flere språk • Kjøpe tjenester som understøtter kommunale prioriteringer fra organsiasjoner, lag og foreninger • Tilrettelegging av trygge rammer som inkluderer alle og som skaper tillit og toleranse
2.5	DK skal videreføre arbeidet med oppkjøp av områder med særlige verdier knyttet til friluftslivs- og rekreasjonsformål	<ul style="list-style-type: none"> • Oppkjøp av arealer. • Oppkjøp av hytter til allmen bruk som utgangspunkt for etablering av hyttenett • Plan for strandsonen
2.6	DK skal sikre og utvikle gode forhold for friluftsliv i nærmiljøet ved å legge vekt på de arealer som er lettest tilgjengelig for alle grupper av befolkningen	<ul style="list-style-type: none"> • Planer for videre utbygging av turveier langs drammenselva og verkenselva. • Grønne korridorer/turstier ut mot marka fra bykjernen. <ul style="list-style-type: none"> • Etablering av naturnære og lett tilgjengelige picnic-plasser

Vedlegg 3

Anleggsplan 2009 - 2012

1 Anleggsstatus for topp- og breddeidrett

Hovedutfordringen innenfor området topp- og breiddidrettsanlegg er å kunne tilby de idrettsanlegg idretten og befolkningen forøvrig etterspør. Fokus må rettes fremover og vi må forsøke å se hvilke anlegg som vil bli etterspurt ikke bare neste år, men også 10 - 20 år fram i tid.

Det vi vet om fremtiden er at innbyggertallet vil øke. Bystyret har vedtatt å legge forholdene tilrette for en årlig befolkningstilvekst på 1,5 %. Fremskrivninger foretatt i forbindelse med kommuneplanarbeidet viser at Drammen vil passere 70 000 innbyggere en gang mellom 2018 og 2024. Andelen ikke vestlige innvandrere vil sannsynligvis vokse fra dagens nivå på rundt 17 % til rundt 25 %.

Disse to forhold vil medføre økt behov for idrettsanlegg generelt og spesielt for anlegg rettet mot idretter drevet av ikke vestlige innvandrere.

Det er grunn til å anta at vi vil få kortere og mildere vintre fremover. Vi ser allerede at det er vanskeligere å opprettholde gode forhold for utendørsidrettene vinterstid.

Undersøkelser viser at dagens ungdommer i større grad vil drive trening og fysisk aktivitet utenfor den organiserte idretten fremover. Det blir derfor viktig å bygge anlegg som også kan dekke behovene for uorganisert egentrening.

Det er et stort behov for nye og til dels kostbare anlegg. Det er viktig at all nødvendig infrastruktur er med ved bygging av nye anlegg.

For enkelte kostnads- eller arealkrevende anleggstyper bør en vurdere om flere kommuner og eventuelt fylkeskommunen kan gå sammen om bygging og drift.

Et kortsiktig handlingsprogram for ordinære anlegg og rehabilitering av anlegg er gitt i vedlegg 1.

Et langsiktig handlingsprogram for idrettsanlegg er gitt i vedlegg 2.

Et kortsiktig handlingsprogram for nærmiljøanlegg og anlegg for friluftsliv er gitt i vedlegg 3.

Et langsiktig handlingsprogram for nærmiljøanlegg og anlegg for friluftsliv er gitt i vedlegg 4.

2 Topp- og breddeidrett

I anleggstrategien er det lagt vekt på fire forhold:

- Bydelenes behov
- Idrettens behov
- Etnisitet (behov for anlegg for nye idretter drevet av det flerkulturelle Drammen)
- Kjønn (idretten har en stor overvekt av mannlige medlemmer. Viktig at det bygges anlegg for ”jenteidretter”)

Toppidrettsanlegg

Det utøves nasjonal toppidrett på flere arenaer i Drammen. Drammen har følgende lag i norske toppserier i lagidretter;

- Drammen Bandy
- Drammen Håndballklubb
- Strømsgodset Toppfotball

Drammen Cricketklubb spilte i toppdivisjonen i 2008 sesongen, men rykket dessverre ned.

I tillegg har man de siste årene hatt enkeltutøvere og grupper som hevder seg på norsk og internasjonalt topplan i forskjellige idretter.

I fotball, håndball og bandy kreves det lisens fra respektive forbund for å få spille i toppserien. I lisensen stilles det strenge krav til arenaene.

Både Marienlyst Fotballstadion og Drammenshallen er i ferd med å gå ut på dato. De sportslige fasilitetene er gode, men øvrig infrastruktur (områder for tilskuere presse og sponsorer) holder ikke ønsket standard. Det foregår et eget arbeid for å se på muligheten for å utvikle Marienlyst stadion til et moderne toppidrettsanlegg.

Marienlyst kunstisbane er Norges flotteste bandyanlegg.

Drammen Cricketklubb og Strømsø Cricketklubb spiller på Berskaug. De bruker to parallelle fotballbaner med en pitchrampe mellom banene.

Friidrettsbanen på Marienlyst er sammen med ”Gamle Gress” byens eneste fylkesidrettsanlegg. Førstnevnte ble rustet opp til NM i 2001. Flere av byens o-kart på Strømsøsidan har vært brukt til ulike NM seinere år.

Det nyåpnede Drammensbadet er et av landets beste svømmeanlegg.

Breddeanlegg

Anleggssituasjon for breddeidretten er bedret i Drammen de senere årene, spesielt gjelder dette for fotball hvor det er bygget 11 kunstgressbaner de senere årene, men fortsatt mangler det noen anlegg før den ambisiøse visjonen er nådd.

Fotballanlegg

Fotball er den klart største særvidretten og det finnes i overkant av 200 fotball lag i byen. Det er åpnet 11 kunstgressbaner i Drammen de senere årene:

- En på Åssiden,
- En på Øren,

- To på Gulskogen hvorav en med undervarme,
- To på Marienlyst hvor en midlertidig har undervarme,
- En på Fjell,
- En på Åskollen,
- To på Konnerud hvorav en med undervarme
- En på Toppenhaug (nærmiljøanlegg),

I tillegg finnes det 9 store gressbaner, flere små av varierende størrelse og noen grusbaner. Grusbanene er svært lite i bruk. Banekapasiteten er akseptabel i Drammen i sesongen.

Det er meldt inn ønske om en ny bane fra Konnerud, mens Drammens Ballklubb og Åssiden ønsker å bygge om eksisterende grusbaner til kunstgress.

Kunstgressbanene har en forventet levetid på 10 -12 år. Fra 2013 må en påregne å rehabilitere minst en kunstgressbane hvert år.

Åssiden har meldt inn behov for en liten fotballhall som skal bedre treningsforholdene vinterstid. Det synes ikke lenger aktuelt å bygge en stor fotballhall.

Garderobe og toalettforholdene er mangelfulle på Konnerud, Fjell. Åssiden trenger flere garderober på sikt, mens Drammens Ballklubb rehabiliterer klubbhus og garderober denne høsten.

Åssiden har seks fotballbaner (gress og kunstgress), mens bydelene Skoger og Bragernes kun har en. Skoger er eneste bydel uten kunstgressbane.

Fotball er den tredje største jenteidretten i Drammen og den største på landsbasis.

Isflater

Blant de tradisjonelle idrettene mangler Drammen et tilbud til ishockey/kunstløp. Utøvere av disse idrettene må i stor grad reise ut av byen for å trene og konkurrere.

På grunn av den klimatiske utviklingen er det vært stor mangel på isflater de senere årene. Det er kun kunstisbanen på Marienlyst samt delvis Sletta på Konnerud hvor det har vært stabile og gode forhold. De andre banene har kun hatt is i korte perioder og enkelte av nærmiljøbanene har ikke vært islagt i det hele tatt.

Sist sesong hadde 37 bandylag (11 11er lag og 26 7er lag) Marienlyst som hjemmebane i hele eller deler av sesongen. I tillegg kommer noen bedriftsidrettslag. For å få samme anleggsdekning som fotballen burde en hatt minst tre kunstisbaner.

Konnerud og Drammens Ballklubb har meldt inn behov for nye kunstisbaner.

Bydelen Strømsø/Danvik har kunstisbane, mens Bragernes og Konnerud har bandybane når været tillater det. De andre bydelene har en eller flere små isbaner. (nærmiljøanlegg)

Haller

Det har vært et stort behov for nye flerbrukshaller. Det finnes i dag fem kommunale og to private hallflater i byen. Det vil komme tre nye hallflater i neste årene. Berskaughallen as er i

ferd med å bygge en dobbel flerbrukshall på Åssiden og en kommunal flerbrukshall er vedtatt bygget ved Skoger skole.

Turnhallen er ”gått ut på dato” og lite egnet for trening og arrangementer. Drammen Turnforening eier og drifter en spesialhall for turn (Grophallen), men den har i mange år vært for liten. Turnforeningen arbeider med å finne nye lokaler og har meldt inn behov for ny hall.

Andre idretter som er i vekst, men som mangler gode trenings- og stevnearenaer er de forskjellige kampsportene. Disse idrettene vokser, men har pr i dag ikke egen hall.

Konnerud IL planlegger også å utvide Konnerudhallen. Konnerud IL har så stor aktivitet at de sannsynligvis vil fylle hallen med egen aktivitet. Det er også et sterkt ønske om å få etablert en hall på Fjell de nærmeste årene.

Med 11 - 12 flater vil behovet være meget godt dekket de nærmeste årene dersom en ser byen under ett. Med 70 000 innbyggere og 11 - 12 flater vil en ligge rundt 6.000 innbygger pr. flate noe som er akseptabelt.

Drammen Tennisklubb har flyttet fra Marienlyst og er i ferd med å bygge en hall med fire baner på Berskaug. I tillegg vil det bygges fire utendørsbaner samme sted. Med denne hallen vil tennisen ha dekket sitt behov.

I tillegg vurderes det å bygge en arrangementshall på Marienlyst i regi av kommunen og idrettsforbundet. Dersom denne hallen realiseres bør en vurdere andre prosjekter på nytt.

Dersom alle omtalte prosjekter gjennomføres er det kun bydelene Bragernes og Austad/Fjell som ikke har hall.

Turn og håndball er de to største jenteidrettene i Drammen.

Svømmeanlegg

Svømmeidretten kan glede seg over et av Norges flotteste badeanlegg, som ble åpnet 1. september 2008. Det nye badet, med 50 meters basseng og 5 meter stupetårn må defineres både som et bredde- og et toppidrettsanlegg.

Friidrettsanlegg

Marienlyst friidrettsanlegg er i dag et fylkesidrettsanlegg for friidrett. Anlegget tilfredsstillt krav for å arrangere nasjonale og internasjonale mesterskap. Friidrettsanlegget på Konnerud ble lagt ned i forbindelse med ombyggingen av Konnerud stadion. Det er ikke meldt inn behov for flere anlegg.

Eksisterende friidrettsstadion kan være en aktuell tomt for plassering av en stor arrangementshall dersom denne blir realisert. Dersom dette blir aktuelt må det etableres en ny friidrettsbane.

Skianlegg

Byens to alpinanlegg er privat eid (idrettslag og aksjeselskap) og brukes til organisert og egenorganisert aktivitet. Det er ikke behov for ytterligere alpinanlegg i Drammen. Vedlikehold, rehabilitering og videreutvikling av disse anleggene er viktig slik at de til enhver tid tilfredsstillt gjeldene krav og sikkerhetsforskrifter.

Begge bakkene har snøproduksjonsanlegg som de ønsker å utvide.

Drammen Slalåmklubb har planer om å oppgradere anlegget samt forbedre infrastrukturen rundt. Aron skiklubb har ønske om å utbedre grunnforholdene i slalåmbakken samt bygge nytt flerbrukshus som kan inneholde klubblokaler, garderober, og arealer for ski- og sykkelutleie. Dette er tenkt som et samarbeidsprosjekt med Drammen sykkelklubb.

Gjerpenkollen hoppanlegg eies av private (stiftelse) og brukes til organisert idrettstrening og konkurranser. Det er snøproduksjonsanlegg i bakken. Gjerpenkollen er det eneste hoppanlegget i byen som er i drift.

Anlegget mangler toalett og garderobeanlegg.

Det prepareres rundt 160 km med skiløyper hvorav cirka 50 km er lysløyper. Lysanlegget er nylig oppgradert. Det finnes et snøproduksjonsanlegg for langrenn på Konnerud. Så godt som alle løyper prepareres for klassisk stil. Det er kun på Konnerud en har etablert en skøyteløype. Det er behov for dette også i Drammen nordmark.

Det finnes preparerte skiløyper i alle bydeler, men Strømsø/Danvik og Gulskogen har ikke lysløyper eller opparbeidet parkeringsplass i tilknytning til skiløypene.

Det finnes ikke anlegg for skiskyting i Drammen. Drammen Strong ønsker å bygge et treningsanlegg mellom Årkvisla og Hvalsdammen. I den forbindelse bør det lages en rundløype som prepareres for skøyting og lyssettes. Drammen Strong planlegger å finansiere standplass, mens Drammen kommune oppgraderer løypenettet.

Cricket og landhockey

Det finnes ikke egne anlegg for cricket og landhockey i Drammen. Cricket deler anlegg med fotballen på Berskaug, mens landhockey deler anlegg med fotballen på Marienlyst.

Cricketklubbene har meldt inn behov for en egen arena. Cricket arenaene er svært store og med nødvendig infrastruktur kreves et areal på 15- 20 mål. Cricketklubbene foreslår at en ny bane legges på Tegleverkstomta. Tomta er regulert til friområde. Det bør vurderes om en kan etablere en kamparena her eller i det minste bygge et treningsfelt ("pitch") og et eller to kast/slag bur. Dette vil utløse behov for parkeringsplass og garderobe/toalett bygg.

Tomta benyttes i en viss grad av Skiold til fotballtrening. Dette kan kombineres med et treningsanlegg

Toalett og garderobebygg

Det er meldt inn behov for en rekke nye toalett og garderobebygg samt utvidelse og rehabilitering av flere. Tradisjonelt har klubbene bygget klubbhus med garderober og toalett i forbindelse med de kommunale idrettanleggene. Unntakene har vært Marienlyst og Berskaug som brukes av mange klubber og hvor ingen klubb har vært dominerende.

Det er meldt om behov følgende steder:

- Konnerud Stadion; toalett og garderober
- Fjell kunstgress; for liten garderobekapasitet (på skolen), mangler publikumstoialett
- Åssiden Idrettspark; nødvendig med utvidelse av garderobekapasiteten på sikt
- Drammens Ballklubb; Behov for rehabilitering av garderober, de eldste er fra 1959
- Aronsløypa; behov for garderober

I tillegg finnes det ikke garderobefasiliteter i Gjerpenkollen.

Det er bevilget to millioner kroner til et toalettbygg ved Konnerud Stadion.

Rehabilitering av anlegg

Rehabilitering av eldre anlegg bør fortsatt være en prioritert oppgave. Formålet med rehabilitering av gamle anlegg vil være å oppgradere anlegg til dagens standard slik at disse kan gis en langvarig forbedring av funksjoner og teknisk/økonomisk drift. I tillegg bør en vurdere å oppgradere områdene rundt og i randsonen av anleggene for å nå målet fra kommuneplanen om at *"Kvalitet i de fysiske omgivelsene skal være et kjennetegn for Drammen"*.

Idrettsrådets prioritering

Idrettsrådet presenterte i vårens dialogmøte følgende prioriteringsliste for de nærmeste årene:

- 0 Fullføring for is på Gamle gress og rask utbygging av skistadion og løypenett på Konnerud
- 1 Multihall inkl ishall i Drafnkollen
- 2 Skiskytteranlegg Årkvisla
- 3 Spesialhall på Fjell

Prioritet 0 er anlegg som er vedtatt, men som mangler fullfinansiering eller som det senere er stilt andre spørsmål ved.

Rådmannens prioritering

Rådmannen finner det riktig å vente med prioritering av anlegg til etter at høringsvarene er kommet inn.

3 Nærmiljøanlegg

Innledning

Det har vært en stadig økning av sykdommer knyttet til livsstil. Endret kosthold og liten fysisk aktivitet er sentrale årsaker. Psykiske problemer blir også stadig mer vanlig. Følelsen av å mangle tilhørighet er ofte sentral. En bør dreie innsats og ressurser mot aktiviteter der det sosiale aspektet er fremtredende, og der følelse av mestring, menneskeverd, trygghet og respekt står sentralt.

Det er en utfordring å finne fram til aktiviteter som krever lite utstyr og forhåndsferdigheter for å komme i gang.

Terskelen for å drive en aktivitet blir lavere med lett tilgjengelighet. Mulighetene må ligge nær der man er, for eksempel nær hjem eller skole. De ulike alders- og brukergrupper har ulik rekkevidde. Tilbud for de minste barna må ligge nær egen inngangsdør, eksempelvis innen 50m avstand. For eldre bør tilbudet ligge innen gangavstand for denne gruppen, for eksempel 300 – 400 m. Tilbud for voksne med full førlighet kan ligge i en avstand på 400 – 500 m. Tilbud for ungdom kan ligge i lenger gangavstand eller sykkelavstand opptil 1 km.

Det krav til uteareal i boligområder gjennom vedtekter til bygningslovens § 69 nr. 3. I nye boligområder sikres opparbeiding av nærlekeplasser for de minste barna, strøkslekeplasser / kvartalslekeplasser og ballplasser for større barn samt oppholdsarealer gjennom reguleringsplaner. I allerede bebygde områder med dårlig tilbud, blir det imidlertid en kommunal oppgave å erverve og opparbeide nye arealer til lek, aktivitet, opphold og opplevelse.

Tilgjengelighet avhenger ikke bare av målt avstand. For bebyggelsen i Drammensdalen kan topografien utgjøre en barriere mot turområder og løyper i marka. Utfordringen er å få brukerne ut uten å benytte bil. Dette gjelder begge sider av dalen. På samme måte kan stengsler som for eksempel trafikkerte veier utgjøre barrierer og hindre tilgang til aktivitetsområder. Dette må tas i betraktning når behovet for nye anlegg skal vurderes.

En del av befolkningen har ulike funksjonsnedsettelse. Det kan være nedsatt syn, hørsel, bevegelse eller følsomhet for miljøpåvirkning (astma/allergi). Det er en utfordring å tilpasse lokalisering, utforming og merking så flest mulig kan bruke anleggene

Muligheter og interesser i de ulike brukergruppene varierer. Interessen for tradisjonelle aktiviteter som fotball, skøyter og ski må kunne betraktes som forholdsvis konstant.

Det blir stadig sjeldnere å oppleve stabilt vintervær over lengre sammenhengende perioder. Dette får følger for befolknings mulighet til å utøve de tradisjonelle vinteraktivitetene.

Flest mulig bør gå til skolen, da dette gir viktig daglig mosjon i tillegg til at det sosiale aspektet.

Fortettingen som finner sted i sentrum skaper nye utfordringer i forhold til å bevare de grønne lungene og andre områder som er, eller har potensial til å bli et tilbud i nærmiljøet. I sentrum er det behov for nye arealer, men ervervskostnadene er høye og gjennomføringen er krevende.

Det må finnes tilbud som tiltrekker brukere med ulik alder og interesse. Generelt vil det være viktig å finne aktiviteter som ikke krever mye forhåndsferdigheter. For eldre ser turgåing i lett terreng, med tilstrekkelig hvileplasser, ut til å være den mest vanlige aktiviteten. I andre land ser vi at parkene tas i bruk til kulespill, trimgrupper og lignende, og det bør det legges til rette for i Drammen også. Bordtennis kan "treffe" brukere fra flere aldersgrupper.

Turveier er også mye brukt av voksne med full førlighet. At det er noe å oppleve underveis, som utsiktspunkter og treffsteder ser ut til å øke interessen.

For de flerkulturelle familiene er familieutflukter vanlige. For disse kan en kombinasjon av friområde/park/aktivitetsanlegg være et spesielt godt tilbud.

Det må skapes tilbud rettet spesielt mot jenter, og for unge med annen kulturell bakgrunn.

For å være et tilbud for alle, må det enkelte anlegg og område i størst mulig grad bygge på prinsippet om universell utforming. Dette betyr å fjerne funksjonshemmedes barrierer, men vil samtidig gjøre anleggene bedre og mer tilgjengelig for alle brukere. Strategien universell utforming innebærer å finne generelt anvendelige løsninger som bedrer tilgjengeligheten for ulike grupper med funksjonsnedsettelse (både syn, hørsel, bevegelse, forståelse og følsomhet for miljøpåvirkning (astma/allergi)).

Marka er viktig både for fysisk aktivitet og naturopplevelser. For at flest mulig skal finne det fristende å komme seg ut i marka, må det være enklest mulig å komme seg dit. Topografien gjør turen fysisk tung for mange. Det må derfor være et mål å gjøre den attraktiv. En grønn korridor der marka på sett og vis trekkes ned i bebyggelsen med sin flora og fauna er den ideelle løsningen. Der dette ikke er mulig, må målet være å gjøre atkomsten så attraktiv som mulig med gode opplevelser underveis. Dette kan være i form av små grønne lunger med hvileplasser, utsiktspunkter, vakre alleer osv.

For de som pga avstanden vil kjøre til marka, kan det legges til rette med flere adkomstbaner / "porter" med parkeringsplass.

Flerbruk og kombinasjonsanlegg må benyttes der det er mulig. Mange eksisterende anlegg har potensiale til å utvikles videre. Flerfunksjonalitet, sambruk og samlokalisering gir store gevinster, bruksmessig og økonomisk

Mulighetene må synliggjøres, for eksempel gjennom skilting. Dette gjelder grønne korridorer til marka, sti- og løypenett, kyststi, sykkelveinett osv. Hvis dette kan kombineres med brosjyrer, DVD eller lignende (gjerne på flere språk) om den enkelte bydels tilbud, kan det være mulig å få flere til å ta tilbudene i bruk.

De seneste årene har det blitt stadig sjeldnere med stabilt vinterklima. Det har vært nødvendig å redusere antall små skøytebaner med naturis i bydelene. Man har måttet konsentrere innsatsen om færre baner, for om mulig å få noen baner brukbare. Det finnes nå en ny type plastisløkker på markedet. Dette åpner for nye muligheter. Plastis bør prøves ut som et fremtidig tilbud i bydelene.

Skolene har behov for planer for sine uteanlegg. Det tas i blant initiativ (vanligvis v/ foreldrenes arbeidsutvalg) til å bygge anlegg for fysisk aktivitet ved skoler. Det er viktig at disse enkelttiltakene ses i sammenheng med andre fremtidige tiltak på skoletomta.

Gjennomarbeidede helhetsplaner er et viktig redskap.

Det er problemer med å holde et brukbart skiløypetilbud på de mest sol- og varmeutsatte løypestrekningene. Det kan bli nødvendig å prioritere ned vanskelige strekninger til fordel for de som har mer stabilt lokalklima. Dette gjelder også ake- og skileikanlegg.

En bør fortsette arbeidet med å lage korte skiløyper (sprintløyper) ved barneskolene og det er viktig at en forsøker å islegge en løkke i hver bydel til tross for klimautfordringen.

Det tilbys nå en type plastbakker for ski og aking. Det er aktuelt å utrede om dette er en løsning og et produkt som kan være aktuelt for Drammen.

De områdene som står til disposisjon må få et innhold som gjør dem til gode sosiale møteplasser. Ytre forutsetninger kan gi mange begrensninger, men det kan legges vekt på gode møteplasser der allsidig fysisk aktivitet, opplevelser og følelse av tilhørighet kombineres. Denne typen kombinerte anlegg må skapes der det er mulig. Mange eksisterende anlegg har potensiale til å utvikles videre i denne retningen.

Ungdom tiltrekkes lite av tradisjonelle lekeplasser. De legger vekt på å treffes, å se og bli sett, å utfolde seg og vise seg, å dyrke sine egne interesser og ta i bruk nye trender. Skateanlegg, sandvolleyballbaner og ulike klatreinnretninger har vist seg populære. Det er viktig at disse anleggene ikke glemmes bort, men er eksponert for alle. Det er viktig å vise seg fram. De som begynner som tilskuere, blir ofte med etter hvert. Mange av ungdomsaktivitetene - som for eksempel skatekulturen – viser seg å være utpreget inkluderende.

Det må legges en langsiktig plan for sikring av arealer til friluftsmål, også i den bebygde sonen. Det blir løpende foretatt grunnverv til friluftsmål i marka. Dette er gjennomførbart innenfor den økonomiske rammen som avsettes årlig. Når det gjelder arealer innenfor den bebygde sonen, er det helt andre priser, bevilgninger og prosesser som er nødvendig. Dette må det tas høyde for i kommende budsjett- og økonomiplanarbeid.

Ubebygde arealer i kommunal eie kan ikke betraktes som ledige byggetomter. Før disse arealene tas i bruk til formål som barnehager, boliger og andre formål, må det foretas en grundig vurdering av områdets verdi i dag og potensiale som friområde for fremtiden. I Rikspolitiske retningslinjer for barn og unge kreves at det skal skaffes erstatningsareal dersom bruksområder for barn og unge omdisponeres til annet formål.

Aktiv transport kan være en viktig del av en sunn livsstil. Å lage gode ferdselsårer for gående og syklende må være et løpende arbeid. Arbeidet med å skape trygge og gode skoleveier må prioriteres.

Det enkle friluftslivet uten stort krav til utstyr eller transport, er den mest bærekraftige form for fysisk aktivitet. Det må legges til rette for å utvikle disse mulighetene best mulig. Bærekraftsaspektet må inn i alle planer om tiltak. Det må være et mål om gjenbruk og rehabilitering framfor nyanlegg. Videre må det legges opp til flerbruk og flerfunksjon framfor ensretting. Et skoleanlegg kan bygges ut til å omfatte tilbud for store deler av bydelen. Et idrettsanlegg kan ha potensiale til å utvikles til en møteplass med tilbud om uorganisert bevegelsesaktivitet, lek og opplevelse av å være en del av en sosial sammenheng.

I arbeidet med tilretteleggingstiltak av områder og anlegg for friluftsliv, skal det biologiske mangfold tas hensyn til.

Status bydelene

Nedenfor er en kort omtale av status i bydelene. Bakerst i kapitlet er status fremstilt skjematisk.

Åssiden

Bydelen har 9 balløkker med gress og 1 med grus. Dette er et høyt antall når en tar i betraktning at bydelen i tillegg har 2 store idrettsanlegg. Det er imidlertid viktig å huske at Rosenkrantzgata er en barriere av betydning for tilgjengeligheten. Bydelens 3 asfaltplasser kunne vært bedre utstyrt med målbur osv. Ballbinge finnes foreløpig bare ved Åssiden idrettsanlegg, men det er også planer ved Aronsløkka skole. Sandvolleyballbaner finnes ved Åssiden videregående skole og i Åssiden elvepark. Bydelen har 2 isflater og en skileik, og har i tillegg Aronsløypa med de mulighetene som den gir. Langs elva ligger 2 tilrettelagte badeplasser med sandstrand, og både langs elva og i korridorer ut til marka finnes det gode turmuligheter. Via turheisen er det gode muligheter for å nå løyper i marka, men ellers gjør topografien det vanskelig. Åssiden elvepark er den sentrale parken for bydelen. 7 lekeplasser gir en grei dekning av behovet i forhold til bydelens størrelse. I tillegg er barnehagens uteområder tilgjengelig etter stengetid. Ønsker for bydelen: Eksisterende lekeplasser med en viss størrelse kan over tid gis et mer allsidig tilbud enn bare lekeaktiviteter for små barn.

Bragernes

Bragernes har 6 balløkker med gress og 2 med grus. Størrelse og kvalitet varierer. Grusbaner ble i sin tid laget med tanke på islegging vintertid. Der dette ikke er aktuelt lenger bør de legges om til annet dekke, som gress eller kunstgress. Det er 2 asfaltflater. Asfaltløkke ved Ilebergveien/Fayeparken på Brakerøya er medregnet, men denne fungerer ikke. En stor kunstgressløkke i Løkkebergparken er et viktig tilbud i tillegg til 3 sandvolleyballbaner i bydelen. Av registrerte behov kan nevnes: bedre balløkker og mer aktivitetstilbud på Bragernes strand. Løkkebergparken har skateanlegg. Bydelen er godt dekket med isflater (4 stk) og skileikanlegg (4 stk). Det er gode turveier både langs elva og i Bragernesåsen, med til sammen 3 tilrettelagte badeplasser. Tilgang til skiløyper er god men terrenget gjør at mange kjører til løypene. Bydelen har flere parkanlegg, men behovet er ikke dekket innen gangavstand for alle. Fremtidige parker er vist i kommunedelplan for sentrum. Det er forholdsvis god dekning med lekeplasser. Flere av disse anleggene kan med fordel kan gis nye aktivitetstilbud der det er mulig.

Gulskogen

Bydelen har 3 balløkker med gress og 1 med grus. Selv om en regner med idrettsanlegget, kan ikke tilbudet sies å være dekkende, for eksempel i Sundlandområdet. Bydelen har store framtidige utbyggingsområder, og kravene til utearealer må følges opp i planprosessen. Den såkalte "Barkfyllinga" i enden av Fr. Nansens gate har potensiale som aktivitetsanlegg. Skolene har asfaltplasser og idrettsanlegget har ballbinge med kunstgress. Skateanlegg finnes ikke, og bare 1 sandvolleyballbane. Isflate finnes på idrettsanlegget og ved Gulskogen skole. Skileikanlegg mangler, men det planlegges nå akebakke i det gamle steinbruddet i enden av Rødgata. Tilbud om turveier langs elva og adkomster til marka er bra, men ingen tilrettelagte badeplasser. Det er tilgjengelige løyper, men adkomsten er bratt. Gulskogen gård har et flott historisk parkanlegg, som skal forbli park uten andre tilbud. 8 lekeplasser gir tilbud innen rimelig avstand, og disse kan utvikles videre.

Strømsø / Danvik

9 gressløkker og 2 grusløkker utgjør sammen med idrettsanlegget på Marienlyst et godt tilbud til ballaktiviteter. Bydelen har ingen kunstgressflater utenom Marienlyst. Det finnes en

sandvolleyballbane ved Strømsø ungdomsskole og en flott skatepark i Bruparken. Kunstisflaten på Marienlyst må dekke hele bydelen. Barnebakken i Haukåsløypa er eneste skileikanlegg. Stranda ved elvepromenaden er den eneste tilrettelagte badeplassen, men Drammensbadet ligger i bydelen. Strandpromenaden utgjør et godt tilbud, men den bør knyttes sammen med Tollbodområdet. Det er gode turmuligheter i marka, men avstanden fra sentrale deler på Strømsø er over 1 km. De grønne korridorene ut mot marka må dermed gjøres godt synlig og attraktive. Det er løypetilknypning ved Drafnkollen. Avstand og topografi gjør at det kjøres til løypa fra store deler av bydelen. Det ligger noen verdifulle parkanlegg i bydelen, men behovet er ikke fullt ut dekket. Antall lekeplasser dekker dagens behov.

Tangen / Åskollen

Bydelen er langstrakt og avstandene blir store. 3 gressløkker og 2 grusløkker utgjør et for dårlig tilbud for ballek, selv om bydelen i tillegg har et allsidig idrettsanlegg. Det er ingen kunstgressflater utenom idrettsanlegget. Ulvekula (grus) kan oppgraderes med gress eller kunstgress. Eneste sandvolleyballbane er Arbeidsinstituttets bane ved tidligere Nøsted Bruk. Innendørs skatehall ligger i samme område. I tillegg bygges det et enkelt anlegg ved Åskollen skole. Bydelen har 2 isflater og 1 skileikanlegg. Sota Fjorpark er eneste tilrettelagte badeplass, men det åpner seg nye muligheter langs fjorden når ny Svelvikvei bygges. Det er 2 turveiløypetilknypninger til Nordbykollen, men god adkomst fra bebyggelsen til Røysjømarka mangler. Bydelen har få tradisjonelle parkanlegg, men et dekkende antall lekeplasser.

Austad / Fjell

3 gressløkker er i underkant av hva bydelen trenger, særlig når det tas i betraktning at det bare er tilbud om 1 kunstgressbane på idrettsanlegget, og 1 ballbinge i Drafnkollen i tillegg. Det er 2 asfaltflater ved skolene som kan utstyres bedre. Ved Galterud skole er det sandvolleyballbane og skateanlegg. Ved Fjell skole blir en asfaltflate islagt, og skileikanlegg finnes i Dumpa, Fjell. Det er tilrettelagt for bading i Blekkjern, men tilgjengeligheten for funksjonshemmede er vanskelig. Det er flere adkomster til marka. Galterudkleivene kan utbedres til å bli en viktig grønn korridor helt fra Møllebekkveien og helt til Strømsåsen. Fra Galterud er det skiløype via Hellashytta og videre inn i marka. Parkanleggene ved Austad gård og Bikkjestyket ligger helt i utkanten av bydelen, men for øvrig finnes det bare noen små områder med parkmessig preg. Lekeplasser ligger innen rimelig avstand.

Skoger

Skoger er på mange måter en annerledes bydel ved at bebyggelsen er spredt. De største boligfeltene ligger på Knive, Kobbervikdalen med Trillingen og Stillerud. Skoleanleggene er viktige for bydelen. Det finnes 4 gressløkker og 2 grusløkker (1 er idrettslagets). Det forventes at det bygges en balløkke på Knivefeltet. Trillingen og Stillerud har ballplasser. Bydelen har 3 asfaltflater og 1 sandvolleyballbane, men ingen kunstgressflater eller skateanlegg. Isflater finnes ved Skoger skole og Speedbanen ved Vestbygda skole, og skileik ved idrettsanlegget og på Stillerud. Det er ingen vann innen rimelig avstand der det kan tilrettelegges for bading. Det er godt tilbud på turmuligheter og løyper, men avstandene gjør bilkjøring nødvendig. En bedre løypetilknypning ved Mælen kan være et positivt tiltak. Skoger har ingen parkanlegg i tradisjonell forstand. Øking av antall lekeplasser (3 pr. dato) tas opp når behovet melder seg. Inntil da vil skoleanleggene være viktige.

Konnerud

De nyere delene av Konnerud er planlagt med grønne korridorer, trafikksikre gangforbindelser og friområder med balløkker. Lekeplasser er et fellesansvar for

velforeninger i det enkelte boligfelt. Bydelen har 13 gressløkker, 3 grusløkker, 3 asfaltplasser og 3 kunstgressflater. Dette er et godt tilbud til ballaktiviteter. I tillegg gir idrettsanlegget muligheter, selv om den organiserte aktiviteten beslaglegger banene i stor grad. Konnerud har 3 sandvolleyballbaner og 2 skateanlegg. For vinteraktiviteter finnes 3 isflater og 2 gode skileikanlegg. Det er tilrettelagt for bading på Stordammen og Vannverksdammen, men adkomsten til sistnevnte er ikke god for funksjonshemmede. Den har heller ikke p-plass eller toalett. Trafikksikker adkomst til marka finnes i hovedsak for alle, og det er god tilgjengelighet til løyper. Bydelen har ingen parkanlegg i tradisjonell forstand, og de få kommunale lekeplassene ligger i den eldre bebyggelsen (i de nye er de felleseie). Muligheten for turvei med natur- og kulturopplevelser langs Verkenselva er til nå ikke utnyttet. Alt tatt i betraktning har bydelen et godt tilbud.

Generelt

Brygger for utsetting av lette båter som kanoer, kajaker og seilbåter finnes mange steder. Særlig padling er i ferd med å bli en populær aktivitet som det bør tilrettelegges for.

Klatreinnretninger, bordtennisbord for utebruk, hinderløyper med mer er tilbud som finnes i enkelte anlegg, men som bør være en del av aktivitetsanleggene i langt større grad.

100-meterskoger/naturområder i bebygde soner er viktige for opplevelse, naturforståelse og nysgjerrighet, spesielt for barn. Det er ikke mange av disse i de mest urbane områdene, men på lekeplasser og lignende arealer av en viss størrelse, er det mulig å skape naturlignende områder.

Vedlegg:

Vedlegg 1: Kortsiktig handlingsprogram for ordinære anlegg og rehabilitering av anlegg

Vedlegg 2: Langsiktig handlingsprogram for idrettsanlegg

Vedlegg 3: Kortsiktig handlingsprogram for nærmiljøanlegg og anlegg for friluftsliv

Vedlegg 4: Langsiktig handlingsprogram for nærmiljøanlegg og anlegg for friluftsliv

Vedlegg 1:

HANDLINGSPROGRAM ORDINÆRE ANLEGG OG REHABILITERING AV ANLEGG

Alle tall er oppgitt i hele tusen. R- rehabilitering av anlegg O - ordinære anlegg

*=Det ble søkt statlige spillemidler for 2009. Søknaden fornyes i år 2010 pga etterslep i tildelingene.

--	--	--	--	--

Anlegg	Sted	Anleggseier	Kat	Kostnad
Drammensbadet*	Marienlyst	Drammen kommune	O	270 000
Delanlegg friidrett Konnerud*	Konnerud stadion	Drammen kommune	O	403
Kunstgressbane Åssiden*	Åssiden	Drammen kommune	R	6 887
Nytt gulv, tak og ventilasjon*	Drammenshallen	Drammen kommune	R	16 000
Kunstgressbane/kunstis*	Marinlyst stadion	Drammen kommune	R	17 587
Tennisanlegg*	Berskaug	Drammen tennisklubb	O	50 000
Sykkelløype*	Konnerud	Konnerud IL	O	487
Nybygg lager, traktorgarasje*	Øren	Drammens ballklubb	O	2 800
Klatrefører*	Drammen	Drammen klatreklubb	R	325
Turveier Desilitern*	Grønnland	Drammen kommune	O	27 727
Kunstgress Åskollen*	Åskollen	Drammen kommune	R	7 540
Plastdekke hoppbakke HS83*	Gjerpenkollen	Stiftelsen Gjerpenkollen	R	2 238
Flerbrukshall*	Berskaug	Berskaug AS	O	45 000
Oppgradering skistadion og løyper, FIS standard	Konnerud stadion	Konnerud IL	R	10 000
Bruer i løypetrasse	Konnerud	Konnerud IL	O/R	900
Toalett- og garderobeanlegg	Konnerud stadion	Konnerud IL	O	13 100
Skiskytteranlegg, treningsbane	Årkvisla	IL Drammen Strong	O	2 100
Lysløype/ skøytetrasse for skiskyttere	Årkvisla	Drammen kommune	O	3 000
Rehabilitering av klubbhus*	Øren	Drammens ballklubb	R	4 500
Seilanlegg, brygge og DOKK	Solumstrand	Drammen seilforening	O	4 400
Toalettanlegg*	Bragernes elvepark	Drammen kommune	O	636
Lys	Marienlyst nye	Drammen kommune	R	1 000
Flerbrukshall	Skoger	Drammen kommune	O	37 000
Flerbrukshall	Marienlyst	Buskerud Fylkeskommune	O	30 000
Turnhall	Drammen	Drammen turnforening	O	24 000
Flerbrukshall	Fjell	Drammen kommune	O	40 000
Rehabilitering garderober	Øren	Drammens ballklubb	R	2 900
Nybygg styrerom med fasiliteter for funksjonshemmede	Øren	Drammens ballklubb	R	5 000
Klubbhus	Aron	Aron skiklubb	O	8 000
Asfaltert rulleskiløype	Konnerud	Konnerud IL	O	2 100
Spilleflate	Konnerudhallen	Konnerud IL	O	30 000
Klubbhus- utbedring	Konnerud	Konnerud IL	R	105
O-kart-fornyng	Konnerud	Konnerud IL	R	900
O-kart	Bragernesåsen	Sturla	O	250
Slalom-snowboard trasse - utbedring	Aron	Aron skiklubb	R	1 100
Snøanlegg - utvidelse	Aron	Aron skiklubb	O	900
O-kart	Landfallbrenna	Sturla	O	250

Vedlegg 2: LANGSIKTIG HANDLINGSPROGRAM FOR IDRETTSANLEGG

Anlegg	Sted	Anleggseier
Arrangementshall	Drammen	Drammen kommune
Cricketanlegg	Drammen	Drammen kommune
Flerbrukshall	Drafn	Drammen kommune
Fotballbane	Konnerud stadion	Konnerud IL
Fun park	Haukås	Drammen slalomklubb
Garasje	Konnerud	Konnerud IL
Garderobeanlegg	Åssiden	Åssiden IL
Hoppanlegg K 35	Gjerpenkollen	Stiftelsen Gjerpenkollen
Klatrehall	Drammen	Drammen klatreklubb
Kunstgressbane	Konnerud- høyden	Drammen kommune
Kunstgressbane	Åssiden	Åssiden IL
Kunstgressbane	Drafnkollen	Drafn
Kunstisbane	Konnerud	Drammen kommune
Kunstisbane DBK	Øren	Drammen kommune
Landhockeybane	Drammen	Drammen kommune
O-kart	Eiksetra	Sturla
O-kart	Lokkeråsen	Sturla
O-kart	Nordbykollen	Sturla
O-kart	Årkvisla	Sturla
Rehabilitering	Ulvekula	Drammen kommune
Rehabilitering kunstgressbaner	Bydelene	Drammen kommune
Ridehall	Drammen	Drammen ryttersportklubb
Slalombakke utbedring	Haukås	Drammen slalomklubb
Snøproduksjonsanlegg	Haukås	Drammen slalomklubb
Speedway	Drammen	Drammen kommune
Spesialhall for kampsport	Drammen	Drammen kommune
Trialområde	Konnerudbakken	Drammen kommune
Tribune/garderobe/klubbhus	Fjell	Marienlyst Fotballklubb
Tribuner	Marienlyst stadion	Drammen kommune

Vedlegg 3:

HANDLINGSPROGRAM NÆRMILJØANLEGG OG ANLEGG FOR FRILUFTSLIV

Alle tall er oppgitt i hele tusen- små anlegg under kr 80 000,- er ikke med på list

N - Nærmiljøanlegg F - anlegg for friluftsliv

*=Det ble søkt statlige spillemidler for 2009. Søknaden fornyes i år 2010 pga etterslep i tildelingene.

Anlegg	Sted	Anleggseier	Kat	Kostn
Balløkke*	Svensedammen skole	Drammen Kommune	N	400
Terrensykkelbane*	Konnerud	Konnerud IL	N	487
Ballbinge*	Aronsløkka skole	FAU Aronsløkka skole	N	450
Balløkke/akebakke	4.Strøm Terrasse	Drammen Kommune	N	700
Sandvolleyball*	Åssiden elvepark	Drammen Kommune	N	200
Sandvolleyballbane	Gulskogen IP	Strømsgodset IF	N	100
O-kart*	Hyllåsen	Konnerud IL	N	106
Ballbinge	Åskollen skole	FAU Åskollen skole	N	500
Aktivitetsanlegg*	Kjøsterud skole	Drammen Kommune	N	3 000
Plastisløkke	Øren skole	Drammen Kommune	N	400
Opparbeiding park	Gulskogen, bensinst.tomt	Drammen Kommune	N	1 000
Skileik, kuler, hopp	Drafnkollen	Drafn	N	400
Skiløype til Hellashytta	Mælen	DK/Ingvaldsåsen Vel	F	245
Klatrevegg	Øren	Drammens Ballklubb	N	200
Akebakke, ballplass	Rødgata	Drammen Kommune	N	1 000
Plastisløkke	Fjell	Drammen Kommune	N	1 200
Aktivitetsanlegg	Fayegata	Drammen Kommune	N	100
Toalett, parkering	Vannverksdammen	Drammen Kommune	F	900
Aktivitetsanlegg	Berskaug	Drammen Kommune	N	500
Turvei	Elvemoen-Hasco	Drammen Kommune	F	1 000
Turvei/skiløype	Knive-Røysjømarka	Drammen Kommune	F	600
Badeplass/aktivitetsanl.	Stordammen	Drammen Kommune	F	2 000
Aktivitetsanlegg	Marienlyst	Drammen Kommune	N	1 500
Balløkke	Bragernes- Ljoseplassen	Drammen Strong	N	400
Aktivitetsanlegg	Galterud skole	Drammen Kommune	N	3 000
Turveier	Verkenselva,Svense- /Stordammen	Drammen Kommune	F	4 000
Plastisløkke	Konnerud	Drammen Kommune	N	400
Turvei/løype	Gulsk.-Vannverksdammen	Drammen Kommune	F	400
Turvei	Galterudkleivene	Drammen Kommune	F	1 500
Aktivitetsanlegg,binge	Gulskogen skole	Drammen Kommune	N	1 500
Skiløype	Konnerud stadion-Andorsrud	Drammen Kommune	F	300
Skiløype rundt vannet	Stegla	DK/Skiold	F	500
Videreutvikling	Lekeplasser	Drammen Kommune	N	1 000
Balløkke	Tomineborgveien	Drammen Strong	N	400

Vedlegg 4:
LANGSIKTIG HANDLINGSPROGRAM FOR
NÆRMILJØANLEGG OG ANLEGG FOR FRILUFTSLIV

Anlegg	Sted	Anleggseier
Aktivitetsanlegg	Barkfyllinga	Drammen kommune
Aktivitetsanlegg	Bragernes elvepark	Drammen kommune
Aktivitetsanlegg	Drafnkollen	Drafn
Aktivitetsanlegg	Drammen Park	Drammen kommune
Aktivitetsanlegg	Galterud skole	Drammen kommune
Aktivitetsanlegg	Gulskogen skole	Drammen kommune
Aktivitetsanlegg	Idrettsparkene	Drammen kommune
Aktivitetsanlegg	Marienlyst	Drammen kommune
Aktivitetsanlegg	Skamarken	Drammen kommune
Aktivitetsanlegg	Skolene	Drammen kommune
Aktivitetsanlegg	Underlia	Drammen kommune
Badeanlegg	Blekkjern	Drafn
Badeplass/toalettanlegg	Klopptjern	Drammen kommune
Ballplass	Bragernes skole	Drammen Strong
Ballplass	Dumpa	Marienlyst Fotballklubb
Balløkke	Hedensrud	Drammen kommune
Basketballstativer	bydeler	Drammen kommune
Bordtennisbord	bydeler	Drammen kommune
Bro-/bryggeforbindelser	Holmennokken	Drammen kommune
Brosjyrer/kart/DVD	bydeler	Drammen kommune
Brygge, badestrand	Skiold-hytta	Skiold
Forlengelse mosjonssti	Skiold-hytta	Skiold
Friområder og turveier	Økt ervervsbevilgning	Drammen kommune
Friområder/badeplasser	Drammensfjorden	Drammen kommune
Grusløkke	Åskollen	Drammen kommune
Helhetsplan	Alle skoleanlegg	Drammen kommune
Klatreanlegg	bydeler	Drammen kommune
Kyststi -videreutvikling	Drammensfjorden	Drammen kommune
Lysløype	Drafnkollen	Drafn
Lysløype	P. Røysjø-Knutestul	Drammen kommune
Lysløype	Ø.Skjelsbekk.-Kølabånn	Drammen kommune
Lysløype Hadelandsdammen	Konnerud	Drammen kommune
Løypemaskin	Drammen	Drammen kommune
Løypemaskin	Konnerud	Konnerud IL
Løyper / turstier	bydeler	Drammen kommune
Bålpluss	Skiold-hytta	Skiold
Nærmiljøanlegg	Gomperud	Drammen kommune
Nærmiljøanlegg	Hestehagen	Drammen kommune
Nærmiljøanlegg	Skalstadskogen	Drammen kommune
Nærmiljøanlegg	Torsbergskogen	Drammen kommune
Omlagging park	Merket	Drammen kommune
Opprusting	Spiralen P-plass	Drammen kommune
Park	Brakerøya	Drammen kommune
Park	Godsterminalen	Drammen kommune
Park	Strømsø vgs	Drammen kommune
Park	Tinghustomta	Drammen kommune
Park	Waagaardsløkka	Drammen kommune
Plastisløkke	Brandengen skole	Drammen kommune

Rehabilitering	Ulvekula	Drammen kommune
Rehabilitering skiløype	Stronghytta	Drammen kommune
Sandvolleyballbaner	bydeler	Drammen kommune
Skileik	Skiold-hytta	Skiold
Skileik	Årkvisla, evt Storemyr	Drammen Strong
Skiløype Galterud-Drafn huset	Galterud	Drammen kommune
Skiløype Konnerud stadion-Andorsrud	Konnerud	Drammen kommune
Skiløype Kudalen	Bargernes	Drammen kommune
Skiskytteranlegg for trening	Konnerud	Konnerud IL
Smett og gangveier	Skoler	Drammen kommune
Sykeltrasse Aronsløypa	Aronsløypa	Drammen kommune
Toalett	Strømsø elvepromenade	Drammen kommune
Toalett, parkering	Vannverksdammen	Drammen kommune
Turkart	Brageresåsen	Sturla
Turvei	Fjordparken-Lier grense	Drammen kommune
Turvei	Gyldenløve-Tollboden	Drammen kommune
Turvei	H.Hansensv-Finn Blaksta	Drammen kommune
Turvei	Lenism.løkkka-Gomperud	Drammen kommune
Turvei,aktivitetsanlegg	Havneområdet Tangen	Drammen kommune
Turvei-fullføring	Åssiden elvepark	Drammen kommune
Universell utforming	badeplasser	Drammen kommune
Utvikling skileikanlegg	Skoger idrettspark	Skoger IL
Utvide ballplass	Skiold-hytta	Skiold
2 broer og turvei	Langesøy	Drammen kommune

